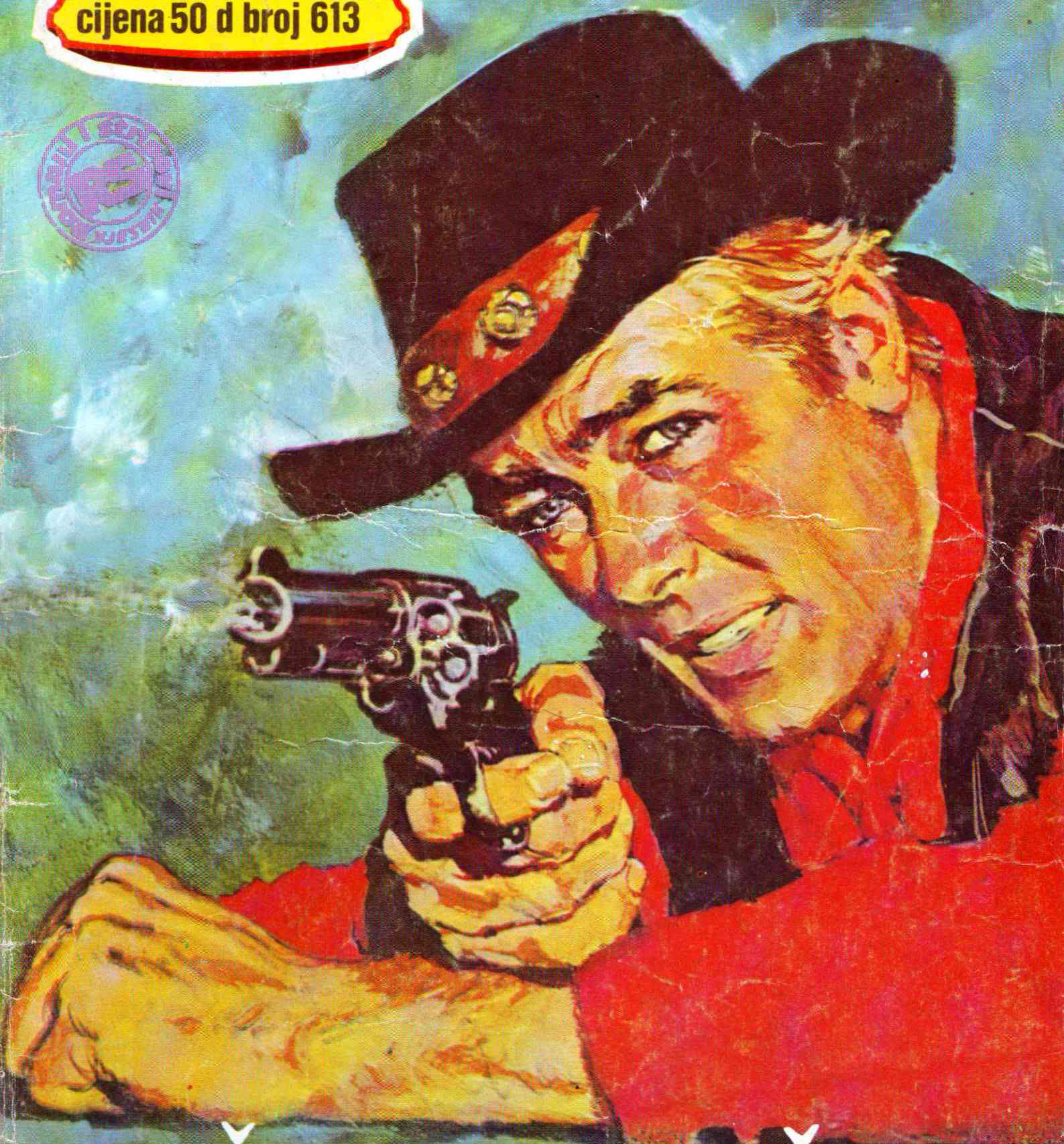

WESTERN ROMAN

LAZO

cijena 50 d broj 613

LAZNO OPTUZEN

P. Evan Lehmann

LAŽNO OPTUŽEN

Glavni i odgovorni urednik
MILIVOJ PAŠIČEK

Izdavač SOUR „Vjesnik“ (predsjednik Poslovnog odbora **Vjekoslav Koprivnjak**) – RO Novinsko-izdavačka djelatnost, n. sol. o. (direktor **Milan Bekić**) – OOUR Informativno-revijalna izdanja, n. sub. o. (direktor **Sead Saračević**)

Tisak: RO Štamparska djelatnost SOUR „Vjesnik“, n. sol. o. – OOUR Novinska rotacija n. sub. o, OOUR TM n. sub. o. i OOUR Tisak revijalnih izdanja, n. sub. o.

Predsjedavajući Savjeta redakcije „Romani i stripovi“: **prof. dr Adolf Dragičević**

Uređivački kolegij: **Ivica Bartolić** (graf. ur.), **Marcel Čukli** („Laso“), **Berislav Grabušnik** (graf. ur.), **Marija Jurela** (biblioteke „Super strip“ i „Trag“), **Pavle Lugarić** (zamjenik gl. i odg. ur.), **Milivoj Pašček**, **Ana Župan** („Život“).

Redakcija: **Sonja Dunduš** (daktilograf), **Zdenka Jočić-Beck** (redaktor), **Igor Mandić** (novinar), **Branka Ožegić** (teh. sur.), **Ana Poldo-Hrastović** (novinar).

Tajništvo: **Sanja Popović** (tajnik), **Biserka Pupavac** (poslovni tajnik).

Adresa redakcije, izdavača i tiskare: 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4, tel. (041) 515-555 i 519-555. Telex 21 121 YU VSK.

LASO 613

P. EVAN LEHMANN: LAŽNO OPTUŽEN

Naslov originala: Ein Kerl wie Dynamit

Recenzija: Neda Omčikus

Copyright: Bastei-Verlag, posredstvom G. P. A. München

Prijevod: Stanko Juriša

LASO 613 izlazi 12. 7. 1985.

I

Kad je John Bradford izbio na vrh prijevoja i pogledao u dolinu, tako je zategnuo uzde da je konj stao kao ukopan i okrenuo glavu. Dobri Bill začuđeno je promatrao svoga jahača koji je razrogačenih očiju i otvorenih usta buljio pred sebe.

John je tako sjedio u sedlu gotovo pet minuta. Tada je promrsio:

— Hm, do vraga!

Na desnoj strani doline još je ležao ubav gradić Rosita sa svojim kućicama od sušene opeke i bijelim crkvenim tornjem. I kao uvijek toranj je sjao na suncu, ali za ime Kristofora Kolumba, što je to ravno pred njim?

Grad! Da, ali nešto takvo Novi Meksiko nikad nije imao. Glavna ulica bijaše široka i ravna, s jedne i druge strane obrubljena mladim drvećem, posadenim u nevjerojatno pravilnim razmacima. Iza njega su se pružili uredni pješački hodnici a duž njih bijelo obojene ograde, pa onda kratko košena trava i gredice sa cvijećem kakvo jedva da je novomeksičko sunce ikad grijalo. Tek iza tih vrtića uzdizale se ljepuškaste

kuće od obojenih dasaka sa zelenim prozorima. Bilo je i većih zdanja, građenih u stilu na koji John Bradford nije bio naviknut. Među njima bijaše crkva, trgovina, hotel i sud. Sve je to djelovalo strano. Nešto slično poznavao je samo s fotografija iz Nove Engleske ili s istočne obale.

— Dragi Bill — mrmljao je — zadnja čašica tekile očito je bila prekomjerna. Hajde da pogledamo to čudo!

Pritisak koljenima bio je dovoljan da konj krene. Spuštali su se blagom nizbrdicom. John je promatrao nešto što je zacijelo trebalo da predstavlja gradska vrata. Na njihovu luku bilo je metalnim slovima napisano: UTOPIJA.

— Vražje ime! — John će Billu.

Ispred trgovine razgovaralo je nekoliko ljudi. Neke je John poznavao kao meksičke i američke stanovnike Rosite. Pred vratima je stajao čovjek s bijelom pregačom, vjerojatno vlasnik. Zbog visokog krutog ovratnika podsjećao je na neku životinju izduženoga vrata.

Na suprotnoj strani bio je hotel. Trijem je vrvio od još čudnijih pojava. Muškarci u frakovima. Bijele košulje, kruti ovratnici i cvjetičasti prsluci. Žene u haljinama s dubokim izrezima i šeširima okićenima perjem.

Kroz otvorena vrata John je vidio skupinu drugih rijetkosti. Zatim je pogled otkrio iznad jednih vrata natpis »Barroom«, ondje gdje bi trebalo da piše »Saloon«.

Nigdje nije bilo privezanih greda za konje. Umjesto njih bili su postavljeni redovi metalnih stupova, okrunjenih konjskim glavama koje su umjesto žvala imale prsten. Kod jednog od tih stupova John je sjahao i provukao Billove uzde kroz prsten. Zvekćući mamuzama, popeo se na trijem.

Nitko mu nije kimnuo niti je nitko promrsio pozdrav. Vidio je samo hladne, po njegovu mišljenju neprijateljske poglede. Postarija lady sa šeširom koji je John podsjećao na veliku tavu podigla je štapic na kojemu su bile pričvršćene naočale i zagleda se u došljaka. I John je nju gledao podignutih obrva i zamalo joj isplazio jezik.

Kod bara su stajala tri otmjeno odjevena muškarca. Johnu je jednostavno odlanulo kad je opazio četvrtoga, koji nije djelovao kao da je iz nekoga drugoga svijeta. Taj je sjedio na stolcu naslonjenome na zid tako da su prednje noge bile uzdignute. Na sebi je imao kožnat prsluk, visoke čizme, šešir stetson zamjerne veličine i rubac oko vrata. Remen s municijom i kolt 45 djelovali su na tom čovjeku prirodno.

Na prsima je sjala šerifska zvijezda.

Pri Johnovu ulasku sve su se glave okrenule prema njemu. Barmen je polako prišao bliže i rekao:

– Izvolite, sir?

– Redeye – naruči Bradford.

– Držim da mislite na viski – reče barmen, uze bocu s police, natoči i doda: – Pola dolara.

John Bradford duboko udahne i zabulji se u barmena.

– Vratite to! – rekao je odriješito.

– Ali naručili ste, sir.

– Zato i vraćam.

Šerif je spustio stolac na pod i John pogleda prema njemu.

– Nije vam pravo? – reče kratko.

Šerif je upravo htio ustati, no ponovo se spustio na stolac. Znao je da nije u dobrom položaju a bio je siguran da je stranca dobro procijenio. Za takve je momke imao dobro oko.

Trojica što su stajala kod bara proučavala su Bradforda. Onaj koji je djelovao nadmeno obratio mu se udvornim glasom:

– Stranac ste u Utopiji, zar ne, sir?

– Ne toliko kao Utopija u Novom Meksiku, mister – odgovori John. – Pogotovu u ovom dijelu Meksa, koji mi je dobro poznat.

– Ah, već ste bili ovdje? Ja mačno opažate da ima promjena. Poboljšanja, zar ne, sir? Ja sam J. Worthington Skell, gradonačelnik Utopije. Smijem li pitati za vaše ime?

– Smijete – reče John prijateljski i ne predstavi se.

Počelo je međusobno odmje-
ravanje. John je promatrao gra-
donačelnika blagom radozna-
lošću a on njega s prikrivenim
bijesom.

J. Worthington Skell našao se
pred visokim, snažnim dvade-
set petogodišnjakom kestenjave
kose i sivih očiju. Njegov pogled
nekako mu se nije svidao. Čini-
lo mu se da je stranac nabijen
dinamitom, koji može odjed-
nom eksplodirati.

Pomalo neugodnu tišinu pre-
kinuo je povik s trijema:

– Dolaze! Dolaze!

Skell bijaše zadovoljan tim
prekidom i žustro se okrenuo
prema preostaloj dvojici.

– Poziv za nas, džentlmeni –
rekao je.

Trojka je pošla prema vrati-
ma. Barmen im se pridružio.
Šerif je ustao, zataknuo palce
na opasač i krenuo prema
Bradfordu.

– Držim da ste samo u pro-
lazu, stranče? – rekao je tobo-
že ljubazno. – Uyjeren sam da
ovdje nema ničega što bi vas
zadržavalo, baš ničega.

– Sudeći po onome što sam
vidio – uzvрати John Bradford
jednako ugladeno. – Ovdje ne
bih htio ostati ni mrtav. Ali po-
malo sam radoznao. Ako se ne
varam, džentlmeni su članovi
odbora za neki doček. Tko će
povećati menažeriju?

– Momče, budi pristojan –
reče šerif. – Džentlmeni će za-
željeti dobrodošlicu novoj učite-
ljici. Gradonačelnik Skell otpra-
tit će je zatim u njezinu sobu.
Čim se uredi i osvježi, počinje
banket.

– Što?

– Banket! Svečano primanje.

Hm, niste imali mnogo posla s
učiteljicama, je li?

– Tako reći ni s jednom –
potvrđi John Bradford mirno.
– Ali ipak bih i ja htio što god
znati. Na primjer, što se ovdje
događa. Što je ovo uopće?

– Grad Utopija – odgovori
šerif zadržavši prijateljski ton.
– Mister Skell objasnio bi vam
da već samo ime govori o tome
kako je posrijedi savršenstvo
kakvo dosad nije bilo poznato.
To jest, nešto takvo ljudi su je-
dva mogli zamišljati. Zadaća
Utopije, to jest njezinih stanov-
nika, u tome je da se barbarima
u ovom divljem Novom Meksi-
ku pokaže što je obrazovanje,
što je kultura. Zato ovdje nema
mjestu za skitnice.

Šerif se hladno osmjehnuo.
Dodirnuo je obod šešira i pošao
van.

John zanjiše glavu i okrene
se natrag prema baru. Podigao
je čašu s viskijem i kušao ga
ocjenjivački. Gutljaj mu je izma-
mio smiješak. Makar u jednom
pogledu Utopija je zaista nešto
postigla, mislio je. Viski bijaše
savršen. Kad je odložio čašu,
posegnuo je rukom u džep i iš-
čeprkao deset centi. Bacio ih je
na bar. Pedeset centi, to nipošto,
mislio je. Ali... John izvadi još
pet centi i priloži ih.

Vani je odjeknuo topot konj-
skih kopita. John izade na tri-
jem.

Skupina jahača gurala je u
lancu pred sobom ljude što ih je
vidio prije ispred trgovine. Neki
su momci pri tom upotrebljava-
li laso i bičeve da požure one
koji su oklijevali. Konji su imali
žig sa slovom R. Ranč Randall,
dakle.

Šerif je počeo mahati rukama i vikati:

— Gubite se u Rositu, vucibatine! Idite onamo kamo pripadate, klipani! Znaete da vam ovdje nije mjesto!

Vucibatine su se povukle, izuzevši jednoga koji je prkosno ostao na svome mjestu. Bila je to nevjerojatna pojava. Visok muškarac bez šešira. Gusta kosa visila mu je poput grive preko ramena. Jednako bogata brada pokrivala je gornji dio prsa. Ogrtač je dosizao gotovo do gležnja. Ispod teških obrva sijevale su crne oči.

Čovjek je stajao nasred ulice poput kamena.

Šerif se zaustavio ispred njega i obrecnuo se:

— Gubi se, stari! Jesi li čuo?

Bradonja odgovori snažnim glasom, kakav nitko ne bi očekivao iz tih uskih grudi:

— Ovo je Božja zemlja, a ne vaša! Ona ne pripada punoglavcima koji podižu ovu sablazan, Utopiju.

Šerif je pocrvenio od ljutnje i povikao:

— Lajavče!

Zatim je dozvao dvojicu jahača i rekao:

— Povedite ga, momci! Dat ćemo mu priliku da mjesec ili dva razmišlja o svom ponašanju.

Kauboji su podboli konje, nagnuli se u sedlima, uhvatili bradonju ispod pazuha i povukli ga između sebe. Bradford je gledao za njima smrknutih očiju.

Jahači su se zaustavili pred zgradom sa stupovima na ulazu, za koju je Bradford već bio pretpostavljao da je sud. Kauboji su sjahali i povukli mršav-

ka uza stube. Ne bi se moglo reći da su pri tom bili osobito pažljivi.

Kad se s druge strane začulo kloparanje kotača, John se okrenuo.

Uz zveket konjske orme približavala se laka kočija sa suncobranom i dvije klupe. Zaustavila se ispred hotela. Prilično kicoški odjeven kauboj držao je uzde. Na stražnjem sjedalu bio je mladić s mladom ženom. Bradford je prepoznao Chipa Randalla, sina staroga Billa, kojemu je pripadala sva zemlja u dolini rijeke Mystery, sve izuzevši gradić Rositu i mali ranč Sada Sama Sourbiera.

Jedan od razloga što je John Bradford prije šest godina napustio dolinu bio je upravo Chip Randall.

Učiteljica, a žena u kolima mogla je biti samo ona, nije bila mršava usidjelica, kako ju je Bradford bio zamišljao. Poslije izvrsnoga viskija morao je tom ludom gradu priznati još nešto dobro.

Chip Randall gipko skoči s kola i požuri na drugu stranu. Skinuo je ružičasti stetson i ponudio dami ruku. Odbor za doček primakao se rubu trijema i John je ostao sâm.

Djevojka se smješkala. Jahači koji su Utopiju očistili od vucibatina iz Rosite napravili su oko kola ispred trijema polukrug. Trgovac je u međuvremenu skinuo pregaču i hitao prema mjestu događaja.

Svi su pogledi bili uprti u Chipa i djevojku. John Bradford side s trijema i ode u uličicu iza hotela. Iza njegovih leđa gradonačelnik J. Worthington Skell držao je pozdravni govor.

— Draga Miss Madison, svi mi u Utopiji čekali smo vas s uzbuđenjem i zadovoljstvom, jer...

Bradford je otišao iza zgrade suda i zastao. Zatim je mirno izišao na glavnu ulicu. Išao je sve dok se nije našao pred vratima, na kojima je pisalo: »Šarifov ured«. Nisu bila zaključana. Nasuprot njima kroz druga otvorena vrata ugledao je rešetke ćelija. Ključevi su visili u uredu. John ih je uzeo bez oklijevanja i koraknuo u zatvorski dio.

Čovjek duge kose i brade bio je jedini zatvorenik. Sjedio je na tvrdu ležaju kao ukočen, ne obazirući se ni na što. John nađe pravi ključ i širom otvori ćeliju.

— Dodi — pozvao ga je — školovanje je završeno!

Bradonja je polako ustao.

— Tko ste vi? — pitao je.

— Stranac. Ovdje nepoželjan kao i vi, među ušljivcima koje ste nazvali punoglavcima. Ne znam točno što ste time željeli reći, ali čini mi se da ste pogodili. Punoglavci su trenutno zauzeti time da pozdrave učiteljicu. Mislio sam da je to prigoda u kojoj vam mogu izraziti poštovanje. Rekli ste prćavcima nekoliko pravih riječi. Ali sada valja požuriti. Uvrijedili ste sve to ime Utopija i ne bi me iznenadilo da budete kažnjeni vješalima.

Mršavko je ispitivački promatrao Johna Bradforda.

— Zahvaljujem vam, prijatelju — rekao je. — Zaista su punoglavci, i to će ostati. Skorojevići Naduli su se kao žabe, do kojih još nisu dorasli. To me smeće ne može preplašiti. No unatoč tome, vaš je savjet do-

bar. Ako ostanem, moj će ih prezir razjarivati. Zatvarat će me, a ne mogu podnijeti kavez!

Govori kao propovjednik, pomisli John.

— Gdje je vaš konj? — upitao je.

— Nemam ga. Noge me dobro služe.

Bradonja krene prema izlazu. Krepak korak govorio je Johnu da taj čovjek nije tako star kao što se činilo.

Našli su stražnja vrata, otvorili ih i izišli. Grmovit prilaz prijevoju bijaše blizu.

— Živite li u Rositi? — upita John.

— Moj su dom vječna brda — odgovori čovjek ozbiljno. — Moje ime odavno je zaboravljeno. Zahvaljujem vam još jednom. Naidete li ikad na moje boravište, budite dobrodošao gost.

— Hvala — reče John. — Znači, negdje u brdima?

Čovjek ponovo ozbiljno kimne. Podigao je ruku kao da podjeljuje blagoslov, okrenuo se i začas nestao među grmljem. — Lud je — promrsi John — ali govori kao knjiga.

* * *

Bradford se vratio k hotelu. Udobno se zavalio na trijemu i s užitkom pušio, izazivajući mrzovoljne poglede okoline. Usput je slušao razgovore. Što je god čuo, nije mu objašnjavalo što zapravo ti punoglavci očekuju od toga grada Utopije. Svi su govorili o plesu što će se navečer održati u čast Miss Madison. Činilo se da svako iole muško očekuje isti užitak s cijenjenom damom.

Tada se prigušeno oglasilo

zvono. Ljudi su se počeli gurati prema blagovaonici. Barmen je širom otvorio dvokrilna vrata i ustobočio se na jednoj strani, dok je drugu zauzeo šerif. Kad su ušli zadnji Utopijci, i John se htio pridružiti, no barmen je ispružio ruku i zaustavio ga.

— Nezvane ne poslužujemo — rekao je. — Ovo je privatni banket.

Šerif spusti ruku na revolver i doda:

— Lunjala ne jedu ovdje. Gubite se k onima u Rositi!

John ošine šerifa pogledom, trudeći se da svlada bijes.

— Niti razumijem ovaj smiješan grad — rekao je — niti bilo koga u njemu. Pa niti vas s tom limenom zvijezdom.

Šerif je uvježbanom kretnjom izvukao revolver.

— Možda razumiješ ovo! — izustio je. — Čisti se!

Debelom barmenu činilo se da je šerif otišao predaleko. — Molim vas, sir — rekao je — idite. Kad biste došli poslije...

— K vragu! — otrese se John. — Zapravo ne znam zašto sam htio jesti ovdje. Valjda zato da gledam kako to rade punoglavci. Što se mene tiče, vaš ušljivi hotel može ići do vraga zajedno sa svojim ušljivim gostima!

John se okrenuo i izišao ljutitim korakom. Odvezao je Billa, popeo se u sedlo i pojahao niz ulicu na koju se spuštao mir domalo uzbuđene Utopije.

* * *

John Bradford mogao je odjahati u Rositu i jesti ondje, ili otići odmah k Samu Sadu Sourbieru. Ali nije se mogao odlučiti ni za jedno ni za drugo. Prevla-

dala je želja da jedi punoglavce, kako ih je nazvao dugokosi.

Logorovao je na otvorenomu. Dok je spravljao jelo, palo mu je na um što da priredi umišljenim Utopijcima.

Čim se smračilo, John je ponovo osedlao konja i odjahao u grad. Iza hotela sjahao je i privezao Billa.

Hotel bijaše rasvijetljen. U prolazu je vidio kako se pred njim muvaju kicoški uređeni građani. Očito je da su čekali kraljevski ples.

Kuhinja bijaše prigradna sa stražnje strane i njezin je krov dopirao na korak do prozora prvoga kata. Pokraj zida bile su ustepenasto složene bačve. John stavi šešir na sedlenu jaku i počeo se penjati po praznim bačvama. Kosim krovom prišao je srednjem prozoru. Bio je otvoren i John se začas našao u hodniku. Ogledao se, otišao do stubišta i sjeo.

Otprilike četvrt sata nakon toga čuo je kako se otvaraju vrata. Okrenuo je glavu. Miss Madison izišla je iz sobe i zapuтила se prema njemu. Na usnama je titrao smiješak. Oči su se zadovoljno caklile.

John je ustao i pošao učiteljici u susret.

— Ja sam John Bradford, Miss Madison — rekao je poklonivši se. — Ovdje sam da vas otpratim u dvoranu. Mogu li zaviriti u vašu plesnu knjižicu?

— Razumljivo — reče učiteljica i pruži mu je, zajedno s pozlaćenom pisaljkom.

John je htio upisati tucet plesova, no zadovoljio se prvim i zadnjim. Tada je dami ponudio ruku i pošao s njom u prizemlje.

U podnožju stubišta nastalo je kašljanje. Nitko se nije nadao da će ugledati Miss Madison u strančevoj pratnji. Bilo je očajavanja i bijesa. Chip Randall htio je nastupiti prvi, no sada mu je preostalo da bulji pred sebe kao i ostali, da stišće zube i da kipi.

Nastala je grobna tišina. Par je sišao i Miss Madison se ljubazno nasmiješila Chipu Randallu.

– Lijepo je što ste se pobrinuli za pratnju – rekla je. – Bila je to vaša zamisao, je li?

Randall prostrijeli pogledom Johna i odgovori:

– Dakako. – Nipošto nije mogao reći da to nije istina, priznati da je nadmudren. Nastavio je: – Mogu li biti počašćen jednim plesom?

Kad je pogledao u knjižicu, rekao je:

– Nadao sam se da ću vas smjeti povesti na polonezu, ali vidim da je prvi ples već upisan: Bradford.

– Ja sam pratilac Miss Madison – reče John. – Upravo ste kazali da ste me vi izabrali, a pratiocu uvijek pripada prvi ples.

Randall je oklijevao, no kako nije našao elegantniji izlaz, upisao se za drugi ples. Čim se odmaknuo, nastala je gužva oko upisivanja. Kad je sve bilo gotovo, vlasnik hotela poredao je parove i otvorio vrata plesne dvorane, davši glazbenicima znak da počnu svirati.

John je uveo djevojku u prostoriju u kojoj se inače jelo. Parovi su se razmjestili uza zidove. Orkestar je s marša prešao na valcer i John je zaplesao s Nancy Madison.

Poslije nekoliko okretaja upitao ju je:

– Kako ste dobili učiteljsko mjesto u ovom gradu?

Nancy Madison ga iznenadeno pogleda.

– Posredovanjem sestara Harper – dogovorila je. – One su u mome rodnom gradu imale krojačnicu i preselile su se ovamo. Kad je Mister Skell tražio učiteljicu, preporučile su mene. Poslana mi je pismena ponuda i prihvatila sam je.

– Zašto? Mladi ste. Odrasli ste na istočnoj strani zemlje. Ondje su vaši prijatelji. Ovdje ćete žaliti za svime na što ste se navikli. Odakle želja da se zakopate ovdje?

– Niste li malo preradoznali, Mister Bradford? – reče djevojka. – Ali nema razloga da vam ne kažem sve što bi vas moglo zanimati. Prije nekoliko godina umrla je majka. Ostavila mi je popriličan imetak. Otac ga je povjerio posredničkoj tvrtki u New Yorku da ga dobro uloži. No jedan namještenik nestao je s mojim nasljedstvom i tekućim svotama tvrtke, tako da je sve izgubljeno. Otac više nije bio sasvim zdrav i uskoro je otišao za majkom. Po mome mišljenju, za to je ponajviše kriv taj čovjek koji nas je opljačkao.

Djevojka je neko vrijeme šutjela, zaokupljena uspomena-ma.

– Eto – rekla je tada – zato sam odlučila da odem ovamo. Ondje me sve podsjećalo na majku i oca. Nas troje veoma samo se voljeli. Jesam li zadovoljila vašu radoznalost?

– Donekle.

Nancy Madison pogleda ostale parove. Svi su bili svečano

odjeveni i dostojanstveni.
Otmjeni.

John je ponovo iznenadio svoju plesačicu pitanjem:

— Što mislite, zašto je jedan mudar čovjek ove ljude nazvao punoglavcima, skorojevićima?

Od učiteljice bi mogao dobiti valjan odgovor.

— Što? — iznenadila se Nancy Madison. — Pa, u mom zavičaju tako bismo nazvali čovjeka slaba karaktera, koji si umišlja da je vrlo otmjen.

— Stari je momak dakle imao pravo — reče John Bradford.

— Ne razumijem.

John pokaže glavom u različitim smjerovima.

— Pogledajte ove čovječuljke — napomenuo je — i sve će vam se objasniti.

Djevojka se malo ukočila.

— Niste baš ljubazni prema njima — rekla je. — Po mome, svi su dragi. Mislite na to što su sve učinili za mene.

— Tako je — prihvati John. — Zdušno se trude da vas zapanje time kako su kulturni. Ne vidite li da ti dvonošci ovdje u Novom Meksiku djeluju kao zlatne ribice u pastrvskoj vodi? Pri tom bi ribica jela drugu ribu.

Nancy Madison pogleda Johna modrim očima kao da se ljuti. I John se ljutio. Taj glupi grad zamjerio mu se na prvom koraku, prije nego je prošao kroz njegova vrata.

— Usporedba nije osobita — djevojka će kiselo. — Ovi građani ne pokušavaju kauboje odijevati u frakove ili rudarima stavljati na glavu svilene šešire. Mister Skell htio je podizanjem ovoga grada Zapadu donijeti potrebne kulturne zasade i, pri-

je svega, osjećaj za poštovanje zakona.

Nancy Madison pogleda revolver o Johnovu boku.

Glazba je utihnula i parovi su se povukli. John ponudi svojoj plesačici ruku i povede je prema stolcu u blizini orkestra. Pretpostavljao je da je taj rezerviran, jer svi su ostali bili postavljeni postrance, uza zidove.

— Ne vidim smisla tome da se prepirem s vama — govorio je. — Najprije morate upoznati kraj. No ne mogu prihvatiti ni pošto, tvrdnju kako su ovi ljudi došli ovamo samo zato da služe dobrobiti čovječanstva. Prije će biti da su na barbarski Zapad stigli zato što su se ponadali kako će na račun drugih zgrnuti štogod novaca. Prije svih, dajako, časni Mister Skell.

Nancy Madison pogleda Johna, ovaj put zaista razljučena.

— Kako se usuđujete tako govoriti? — zgranula se.

— Zato što je istina. Pošto Skell prodaje gradilišta?

— Kako da to znam?

— Računajte. Jedan akar vrijedi dolar. Pitajte sestre Harper koliko su one platile. Tada će vam sve biti jasno.

Iza Johna Bradforda netko je rekao:

— Miss Madison, dosaduje li vam taj čovjek?

John se okrenuo. Pred njim je bio Chip Randall.

John se nadao da će Nancy Madison odgovoriti na pitanje potvrdno i da će Chip smatrati kako mora nešto poduzeti.

— Ah, samo se u nečemu ne slažemo — odvratila je djevojka.

— Kad bi vam dosadivao —

reče Chip Randall. — iznio bih ga iz dvorane.

— Sigurno — umiješa se John Bradford. — To biste učinili vlastoručno, je li?

— Najvjerojatnije.

— Primate se toga posla čim ga zaželite — reče John i kratko se nakloni Nancy. — Hvala na plesu!

Poslije toga izišao je u barsku prostoriju. Ondje je šerif dugom žlicom u velikoj posudi od brušenoga stakla miješao grimiznu tekućinu.

— Dodajte mi tu bocu — naredio je Johnu otresito.

— Svatko je sâm svoj majstor — odvrati John Bradford. — Imam posla.

Šerif ga je ošinio ljutitim pogledom.

— Trebalo bi da zahvalite učiteljici što ste ovdje — napomenuo je. — Priznajem da ste se ovamo uvukli lukavo, kao njezin pratilac. Kad bih bio siguran da joj ne bih pokvario večer, priuštio bih vam da za nagradu pravite društvo onomu bradonji u kavezu.

— Neka to ostane na riječima — uzvratila John zajedljivo. — Na vama vidim da vam ne miriše moj barut. — Pri tom John priđe policama i uzme bocu sa čašom. — Što to, do vraga, miješate? — rekao je. — Otrov za štakore?

— Za pušč i bolu niste čuli? — promrsi šerif. — Limunada, sok od naranči i malo vina. Piće za dame. Moram ga odnijeti u dvoranu. — Šerif omiriše piće i nastavi: — Potreban mi je stol. Ne dirajte ovo dok budem odsutan.

Šerif je otišao u potragu za stolom.

John bijaše zadovoljan svojim pićem. Od limunade i narančina soka dobio bi grčeve u želucu. Onih nekoliko kapi vina ne bi ga spasilo.

Tada mu je sinula zamisao. John je otvorio litrenu bocu viskija. Natočio je sebi još jednom punu čašu a ostatak izlio u šerifovu mješavinu. Praznu bocu odložio je pod bar, izišao na tamni trijem i pripalio cigaretu. Nedaleko od njega razgovarali su kauboji Chipa Randalla, kojima nije bilo dopušteno da uđu u plesnu dvoranu i da se miješaju s elitom. John se podrugljivo osmježivao.

Prošao je jedan sat. Činilo se da je raspoloženje u dvorani u punom zamahu. Bilo je sve glasnije, sve više gromkoga smijeha.

Pojavile su se dvije djevojke da udahnu svjež zrak. Jedna je hihotala i govorila:

— Helen, nije li piće sjajno?

— Aha — glasio je odgovor.

— Netko ga je dobrano poboljšao.

— Poboljšao? Misliš li da je dodao pravi viski? Tko bi se usudio?

— Kad bih znala, poljubila bih ga. Idemo unutra, prije nego sve popiju.

— Hej, ali tvoj sljedeći plesač, Virgil Sprague, osjetit će viski!

— Ah, toga ću umišljenoga vjetrogonju skinuti s popisa! Sljedeći ples pripast će kauboju.

— Djevojka je prišla Johnu i nagnula se prema njemu. — Vi ste kauboj, je li? — rekla je. — Biste li plesali sa mnom?

— Helen, to se ne radi!

— Zašto ne? — prpošno će prijateljica. — Sita sam te rečenice: Helen, to se ne radi! He-

len, to ne može! Dodite, kauboju – obratila se Johnu – i zaplešimo. Molim vas!

John se osmijehuo i ustao. Sve lude, mislio je.

– Počasćen sam – rekao je i poveo djevojku.

Pri svjetlu je zatim vidio što mu se objesilo o vrat. Nije trebalo da se muči razočaranjem. Djevojka bijaše vrlo mlada i vrlo lijepa... I željna životne radosti... I vrlo raspoložena pićem.

Objesila se o Johna i rekla mu:

– Ja sam Helen Drake. Moj je otac sudac u gradu i nitko se neće usuditi da vas pokuša odstraniti. – Pri tom je Helen gledala u Johna sve otvorenijim pogledom. – Vi ste onaj zgođan momak koji je plesao s Nancy Madison! – nastavila je s oduševljenjem. – Fino, baš fino!

Tad djevojka naglo pusti Johnovu ruku i umiješa se u vrevu oko posude sa šerifovim pićem. John ju je promatrao začuđeno.

Od isprva ukočenoga plesa uskoro je nastala vatrena fiesta. Parovi su plesali sve brže. Haljine su lepršale i sve su se češće otkrivale podvezice na nogama, koje su se prije brižno prikrivale. Na sredini plesnoga prostora izvodila je punašna i vremešna lady svoj solo s nezadržanim užitkom. Ostali su se stiskali i sudarali u okretima.

John se smijuljio. Punoglavci su zaboravili vlastitu finoću!

Helen se izvukla iz gužve oko staklene zdjele. Obrisala je usnice nadlanicom, prihvatila Johnovu ruku i naredila:

– Kauboju, krećemo! Sad će se sve zapaliti!

John je izvede na plesni pro-

stor. Udarali su u tuda rebra i drugi udarali u njih. Ponetko se ispričavao. Neki su se samo glasno smijali.

– Nije li ludo? – Helen je bila oduševljena. – Prva prava stvar otkako sam ovdje! Netko je baš mudro poboljšao to damsko piće. Molim, nemojte se čuditi nada mnom. Uvijek sam slovila kao nepopravljiva nevaljalka! Zato što radije jašem nego da u pet sati sjedim uz čaj, i tako... Kako se zovete?

– John Bradford.

– Zvat ću vas Johnny.

– U tom slučaju poleći ću vas preko koljena. Čujem samo na ime John.

Djevojka je hihotala.

– Helen preko koljena! Ah, John, pa ja vas jednostavno volim! – Nakratko je zastala. – Hej, pogledajte – nastavila je. – Detektivi su se dali na posao!

U dvoranu su ušla tri smrknuta džentlmena. J. Worthington Skell, Chip Randall i šerif. Išli su ravno prema stolu sa šerifovim pićem. Progurali su se između dama i Skell natoči čašu. Nevoljkom kretnjom dodao ju je šerifu. Šerif je kušao, obližnuo usnicu i kimnuo. Zatim je pogledom prelazio preko plesne površine i zadržao se na Johnu Bradfordu, koji se s partnericom zaustavio na drugoj strani. John je opazio kako šerif na nj upozorava druge.

– Mislim da bih morao nestati – objasnio je Helen.

Djevojka je shvatila.

– Dakako, vi ste bili taj! Vi ste dodali taj začim. Sjajno! – Helen opipa obraze, popne se na prste i poljubi Johna u usta.

– Eto! Rekla sam da ću to uči-

niti. A sada, dodite! Znam za sklonište.

Djevojka ga povukla prema kuhinjskim vratima.

— Nikakvoga nepotrebnog ponosa! — govorila je. — Ovi bi vas za to dobro djelo raščerečili. Ni tata vam ne bi mogao pomoći.

U kuhinji je gorjela samo prigušena svjetiljka.

— Gdje je vaš konj? — pitala je Helen uzbuđeno.

— Iza hotela. Računao sam s ovakvim svršetkom.

— Onda protegnite noge koliko se god može, a ja ću štititi povlačenje.

Helen je gurnula Johna prema stražnjim vratima i dohvatila s police valjalo. John je odgurnuo zasun i okrenuo se, s riječju zahvalnosti na usnama. Helen je stajala na ulazu u kuhinju, uzdignute ruke.

Toga trenutka ušao je šerif. Revolver je držao podignut. Kad je ugledao Bradforda, stao je poput klizača.

Revolver se još malo podignuo. Valjalo se spustilo.

U svom spuštanju šerif je dosegao pod.

II

John Bradford proveo je mirnu noć u logoru. Ujutro je pojahao u dolinu. Kad je sunce razagnalo maglu, opazio je niz drvenih oznaka. Neki su stupići bili označeni bijelim krpama. Zemljište je dakle bilo premjereno i podijeljeno u sekcije. No Skell zacijelo nije namjeravao širiti grad sve dotle. Toliko ludih glava jednostavno ne bi

mogao skupiti. Ako je optimist, lud zacijelo nije.

John je zatim naišao na ogradu što se pružala od istoka prema zapadu, zatvarajući put za Sourbierov ranč. Natpis na zabijenom stupu upozoravao je da se ograda ne smije rezati. Vrata su se nalazila u sredini doline.

John opsuje, prereže žicu i nastavi jahati putem.

Sad Sam Sourbier bio je prije predradnik na ranču Billa Randalla, a istodobno otac i učitelj siročetu Johnu Bradfordu. Kad je Sourbier napustio ranč i osamostalio se, John je otišao s njim i pomagao mu je da se skući i razvije posao.

Sourbierov ranč ležao je na krajnjem zapadu doline, gdje je Mystery River snažno izbijala iz rupe u stijeni. Gdje je pravi izvor bila je tajna i odatle toj maloj rijeci ime. Nitko se nikad nije potrudio da objasni tajnu. Ljudima je bilo važno da voda teče i da natapa dolinu.

Doduše, ne čitavu. Blago uzvišenje koje se pružilo od istoka prema zapadu dijelilo je dolinu na sjevernu i južnu polovicu. Mystery je najprije pratila sjeverni rub uzvišice, zatim je skretala i napajala ranč R te izlazila kroz kanjon prema ušću u jednoj od pritoka Pecosu. Suha južna polovica doline nudila je mršavu ispašu i zato je jedan akar vrijedio samo jedan dolar, kao što je John bez pretjerivanja rekao Nancy Madison. Doduše, Sourbier nije od Billa Randalla kupovao skuplje ni izdašnije livade. Niskom cijenom stari je veleposjednik htio svoje predradniku zahvaliti na trudu i vjernosti. I ne samo ti-

me. Za pedeset dolara na godinu Sourbier je smio koristiti pašnjake njegova ranča i tako se nije morao bojati da će uzmanjkati krme za stado koje je raslo.

Kad je John uzjahao u dvorište Sada Sama, sunce bijaše visoko. Sad je upravo sedlao konja. Kad je prepoznao posjetioca, ispustio je uzde i pošao mu u susret.

Sad Sam Sourbier imao je zamalo šezdeset godina, ali bio je čvrst. Taj visok, mršav farmer, malo pognut od teškoga rada, rijetko je kad bio nasmijan. No sad su njegove oči sjale od radosti. Žustro je tresao Johnovu ruku.

— Kako je, sine? — pitao je.

— Raspremi konja, daj mu da se hrani i dodi da posjedimo bez žurbe.

— Nisi li upravo htio odjahati?

— Samo do ranča R. Htio sam Chipu platiti ispašu za sljedeću godinu. Rok je za tjedan dana, ali ne volim toga škanjca i zadovoljan sam kad nemam s njim posla. Čime si se ti bavio prošlih pet ili šest godina, sine?

Dok su rasedlavalali Billa, John je pričao. Od kauboja je bio postao šerif, zatim teksaški izviđač.

— Sad sam na putu u Wyoming i Montanu — rekao je. — Htio bih vidjeti kako je ondje. Jasno je da sam prije morao svratiti k tebi.

— Došao si preko Utopije? — reče Sad.

Vidjelo se da nerado izgovara to ime.

— Aha, Sad. Tko je ukrasio Novi Meksiko tom govornarijom?

— Neki J. Worthington Skell, klipan koji se smatra predsjed-

nikom i rizničarom tamošnjega Društva za razvoj. Prije dvije godine stigao je na ranč R. unajmljenim kolima i rekao Billu Randallu da traži mjesto na kojemu bi osnovao grad. Chip se bio upravo vratio iz koledža i nagovorio je Billa da proda stotinu šezdeset akara kod prijevoja. Na jedvite jade postignuto je da akar donese deset dolara.

— A Skell je prodavao zemljište za gradnju i napravio je dobar posao, ha?

— Točno. Doveo je tesare i sagradio je veliku kuću. Zatim je dovlačio ljude s istočnih strana. Trebalo je da oni donesu, kao što je govorio, »masu kulture«. Ali još više dolara. Prije negoli su prvi došli, kuća bijaše gotova i u njoj su stanovali dok su podizali svoje domove.

— Kako je izbila netrpeljivost između njih i stanovnika Rosite?

— Tako što su s njima postupali kao s fukarom. To je osobito bjesnilo mladež Rosite. Mladići su noću razbijali prozore u Utopiji. Šarali su po zidovima. Skell se obratio Chipu i on mu je dao čovjeka jake ruke, Jakea Bowdrea. Prikopčali su mu šerifsku zvijezdu i omogućili da se koristi Chipovim jahačima, kad god smatra potrebnim.

— Govoriš o Chipovim jahačima. Bill više ne vodi ranč?

— Bill je mrtav. Prije godinu dana izdalo ga je srce.

John zazviždi kroza zube.

— Iznenadenje! — rekao je. Sad slegne ramenima.

— Hja, kad ono prestane kucati...

John kimne.

– Vidio sam Chipove jahače u Utopiji. Grubijani. Što je sa starim momcima? Gdje je Smoky? Gdje su Red i ostali?

– Čim je stari Bill pokopan, Chip ih je najurio. Novajlije kao da je prikupio po zatvorima.

– Vidio sam ih na djelu – reče John i ispriča Sadu što se događalo s bradatim čovjekom prigodom dočeka učiteljice.

– Hm, tome čudaku nije lako. Zovu ga Long Hair. Živi negdje u brdima zapadno od nas. Sam samcat. Jednom u dva mjeseca dolazi u grad da kupi što mu je potrebno, međutim ni s kim se nije zbližio. A govori kao profesor iz koledža. – Sad Sam Sourbier pogleda Johna vedrim pogledom i nastavi: – A ti si jednostavno otišao u zatvor i oslobodio ga?!

– Nagradu sam već dobio – napomene John i ispriča što se događalo na svečanom plesu.

Sadovim licem prošao je magličast smiješak kad je čuo kako je šerif oboren oklagijom, poput pljanoga papučara.

– John, tebe je katkad lako zavoljeti – rekao je. – A ta Helen kao da mi vraća vjeru u ljude. Eto, ipak i u Utopiji živi normalan stvor... Ali, sine, ako te ikad uhvate, živoga će te pržiti.

Neko su vrijeme šutke pušili. Tada upita John:

– Sad, čime je Skell mamio ljude u Utopiju? Ne vjerujem da su došli samo radi toga da civiliziraju Zapad. Kakvi god bili, od slame nisu.

– Ne znam, John. Stari Bill pričao mi je ono što je čuo od Chipa. Svi ti ljudi posjedovali su imetak i htjeli negdje imati velike uloge. Bill je smatrao kako

su građeni preslabo za istočne prilike.

John se osmijehnuo.

– Moglo bi se i tako reći. Ali Skell im je morao nešto obećati. Morao im je dati nadu da će u Utopiji povećati imetak. Kao čuvar zakona često sam imao posla s varalicama. Taj J. Worthington Skell uveliko me podsjeća na tu vrstu.

– Ne uspijevam zamisliti čime ih je pecao. U ovoj dolini nema nafte, nema ruda. Bill mi je pričao da je Skell svakoj obitelji prodao po dva ili tri gradilišta. Kupci će dovesti svoje znance ili rođake, i tako...

– Što Skell smjera s ograđenim zemljištem izvan prijevoja?

– O tome se dosad nije čula ni riječ. Dobiye li Chip i ovdje od Skella po deset dolara za akar, omastio je bradu. Posrijedi je pet četvornih milja. To bi iznijelo trideset i dvije tisuće dolara. Ako Skell zatim ponovo zemljište podijeli na šest gradilišta po pedeset dolara, to iznosi...

Sad je odustao od izračunavanja i počeo se po vratu.

– Ne može sve to pretvoriti u gradilišta, Sad – napomene John. – Do bijesa, pet četvornih milja omogućuje da se dobije gotovo dvadeset tisuća gradilišta, čovječe! No ako je Skell kojot kakvim ga smatram, kladim se da će ovako ili onako njegov dobitak biti petorostruk ili šestostruk.

Sad je ustao i stavio šešir na glavu.

– Ah – uzdahnuc je – srećom nemam s tim nikakva posla. Moja goveda neće nikad pasti južnije od Ridgea. – Sad je pri tom mislio na povišeno rebro što se protezalo dolinom. –

Dokle god budem plaćao svojih pedeset dolara na godinu, imat ću dovoljno trave. Što se mene tiče, Skell može iza ograde podići petnaest gradova. Prema tome sam ravnodušan. John, ja bih sad odjahao na ranč R da poravnam dug. Ideš li sa mnom?

John zaniječe glavom.

— Ne bih htio vidjeti Chipa Randalla — objasnio je.

* * *

Kad se Sad Sam Sourbier vratio, bijaše već prošlo podne. Jahao je korakom, spuštenih ramena. Tužan i kao da je bolestan. John mu je pomogao da rasedla konja. Kad su sjedili na klupi pred kućom, pitao je:

— Sad, što se dogodilo?

— Sad je šutio neko vrijeme. Nije mu se pričalo. U podnevnoj tišini čuo se samo žubor vode što je izbijala iz stijene na puškomet. Tad je stari čovjek pogledao Johna mutnim očima i rekao:

— Chip nije htio obnoviti zakup. Do kraja tjedna moram odagnati stoku s njegovih pašnjaka.

— Ali prema ugovoru možeš produživati zakup dok ti god bude potrebno!

— Nema pisanoga ugovora, John. Billova riječ bila je pouzdanija od papira. Ali, Billa više nema. Chip tvrdi da mu je taj komad zemlje potreban i gotovo.

— Lažac! Mogao bi prodati tisuće akara i još bi imao dovoljno pašnjaka za svoju i tvoju stoku!

— Zacijelo, ali to ništa ne mijenja. Predložio sam mu da

zemlju kupim. Tražio je dvadeset dolara po akru. Osim svojih sto šezdeset akara trebao bih još najmanje šesto, što bi iznosilo dvanaest tisuća dolara. Toliko ne mogu skupiti.

John opsuje.

— Prokleti pas! Sad, kažem ti da sve to ima nekakvu vezu sa Skellovom kuhinjom.

— Aha, zacijelo je tako — reče Sad potišteno. — Ali protiv toga ne mogu ništa poduzeti.

— Do vraga, mogli bismo saznati što planiraju. Kladim se o sedlo da je riječ o prokletu prijavom poslu. Ako je tako, možemo prikliještiti kojote tako da im posijedi kosa.

— Možda — sumorno će Sad. Ali to ne možemo izvesti u tjedan dana. Zato moram na noge i potražiti pašnjak za stoku. Na mojih stotinu šezdeset akara mogu se goveda održati sedam ili osam dana. — Sad je ustao.

— No prije ću se pobrinuti za ručak — dodao je!

— Jamačno si gladan. — Tada je iskosa pogledao Johna i nastavio: — Kod mene nisi našao ništa dobro. Držim da bi rado nastavio put prema Montani.

— Tko govori o tome, ja? — upita John žustro. — Što se mene tiče, za put ima vremena. Osim toga, nitko me neće maknuti iz ovog kraja dok ne saznam što se ovdje smrdljivo kuha. Nemaš li za mene krevet, spavat ću pod drvetom.

— Treba li da ti opalim šamar — reče Sad, no u njegovim očima vidi se sjaj. — Dodi unutra i prihvati se guljenja krumpira.

Išli su pokraj stijene iz koje je izbijala Mystery River. Jedna je rasjeklina vodila prema brdima. Pravcem kojim bi mogla prolaziti goveda stigli su do prodoline obrasle travom i rijetkim drvećem. Domaći su to nazivali park.

Na taj pašnjak moglo se dovesti prilično goveda. Bio je ovdje također izvor.

Park je Sad već poznavao. Kako se staza račvala, Sad je pratio jedan a John drugi krak.

Sat nakon toga našao je John drugi park s malenom kolibom na rubu. Bila je građena od osrednjih debala i pokrivena čupercima trave. Otvor vrata bi je zaslonjen pokrivačem.

John je stao i viknuo:

– Hej, domaćine!

Zastor je odmaknut i pojavio se poznati lik dugokosoga bradonje. Čovjek je u ruci držao knjigu. Prstom je označavao mjesto gdje je prekinut u čitanju.

– Vi ste, prijatelju – odvratio je snažnim glasom. – Hoćete li ući?

– Ovaj put nemam vremena – reče John. – Tražim ovakve parkove za ispašu goveda. Poznajete li Chipa Randalla?

– Samo po viđenju.

– A Sama Sourbiera?

– Isto tako.

John izvadi duhan i papir i ponudi bradonji.

– Hvala, ne pušim.

– John smota cigaretu. Zatim je pričao o tome kako se Sad našao u škripcu i kako sumnja da Chip Randall sudjeluje u Skellovim prljavim poslovima.

Dugokosi je neko vrijeme razmišljao. Zatim je zatresao glavom.

– Nezamislivo – čudio se. Čak i naduveni punoglavci iz Utopije ne bi tako širili svoje sanjarije.

John kimne.

– Da – rekao je – ali Skell je ogradio pet četvornih milja izvan prijevoja i iskolčio zemlju. To znači da je želi prodati za neku svrhu.

Tamne oči promatrale su Johna.

– I zato Sourbier mora napustiti dolinu?

– Da. Njegovi mali pašnjaci nisu ni izdaleka dovoljni za stoku koji ima. Ne osigura li u dogledno vrijeme ispašu, morat će prodati ranč.

– To ne smijete dopustiti!

– Zašto?

– Nije li to jasno?

John se zamislio.

– Mislite li da je lopovima zbog nekih razloga važna Sado-va zemlja?

– Tako se čini. Kome bi Sourbier mogao prodati ranč? Samo Randallu, i to u bescjenje. Koje ga bi rančera zanimalo nešto na čemu nema budućnosti?

Trenutak nakon toga dugokosi je rekao:

– Pričekajte!

Zatim je otišao u kolibu i vratio se bez knjige.

– Znam za mnogo mjesta kojima biste se mogli okoristiti – napomenuo je. – Možete koristiti i ovo ovdje, ne budete li me smetali bez potrebe.

– Obećavam da će ovdje biti samo goveda.

– Hvala. Idite sa mnom, da vam pokažem drugo mjesto.

Brzim i lakim korakom prešao je Long Hair park i pošao je jedva raspoznatljivom stazom. Pola milje dalje nalazio se još veći park. John nije mogao zatomiti zadovoljstvo. Dugokosi je rekao:

— Ima ih još. Možda nisu ovako veliki, no Sourbier bi mogao imati dovoljno paše do kraja ljeta. Za zimu bi moao naći nešto drugo.

— Kad bismo — John će smrknuta lica — uspjeli pokvariti Randallovu i Skellovu preverantsku igru.

Long Hair kimne.

— Rado bi to doživio — rekao je. — Da vas odvedem do još jednog parka?

— Za danas je dovoljno — odgovori John pogledavši sunce.

— Ova dva zadovoljit će prve potrebe.

Kod kolibe John se zaustavio.

— Ja sam John Bradford, kao što već znate. Niste mi rekli kako se zovete.

— Ime nije važno. Gotovo sam ga već zaboravio. Zovite me Long Hair, kao i ostali.

John zaniječe glavom.

— Upoznao sam vas bolje negoli samo po kosi i bradi — napomenuo je. — Zvat ću vas prijateljem.

Long Hair bijaše iznenađen i vrlo obradovan.

— Oh, prijateljem me nitko nije nazvao godinama. Hvala vam, John!

Kad se htio okrenuti, John je brzo dodao:

— I ja i Sad morali bismo biti vama zahvalni. Ne znam što bismo uradili bez vaše pomoći, prijatelju.

— Ne morate mi zahvaljivati, John — branio se Long Hair. — Ni izdaleka vam se nisam odužio za ono što ste učinili za mene. Punoglavci bi me držali u zatvoru četiri tjedna ili još duže. Ne bih to preživio. Ne bih mogao izdržati u kavezu, bez svojih knjiga, bez svojih svaki-dašnjih navika. Bio bih prisiljen da sjedim kao vezan, i da razmišljam, razmišljam. — Long Hair zatrese glavom i zaključí: — John, ne bih to izdržao.

Kad je John ušao u kuhinju, Sad bijaše zaokupljen spravljanjem večere. Budući da nije našao nijedan park, bio je pokunjnjen. John mu je pričao o novom prijatelju i o dobrim pašnjacima što mu ih je pokazao Long Hair.

Nevjerojatno — Sad će s olakšanjem. — Long Hair te zaista zavolio. Nikad nisam čuo da bi se s ikim zbiližio. Kad bi se spustio u kupnju, plaćao je zlatnom prašinom ili zrnjem i nestao bi ponovo bez »do viđenja«, ne izustivši nikad mršavi »kako ste«. No, John, sutra možemo početi. Budući da nigdje nemam ograde, moći ćemo svaki put tjerati samo nekoliko grla.

— Odmah pošlji je! — odmahat ću u Rositu i naći pastu — reče John.

— Uzaludan trud — upozoravao ga je Sad. — U ovo godišnje doba ne možeš dobiti nikoga.

— Vidjet ću što prijatelji mogu učiniti za prijatelja — napomene John.

Na putu je John naletio na jahače tako iznanađa da ih nije mogao izbjeći. Chip Randall i

Nancy Madison bili su u šetnji.

John zaustavi konja i osmjehne se.

— Pozdravljam Miss Madison — rekao je. — Ništa ne može tako dobro rastjerati mali mamurluk kao svjež zrak.

— Ne znam na što mislite — reče Nancy Madison ukočeno.

— Ne? Hm, čuo sam da je u punču bilo žarkih kapi!

— To zaista prokleta dobro znate — dobaci Randall srdito.

— Rekli ste »prokleta dobro«? Čovječe, gdje je vaš odgoj? — zabadao je John. — Dakako, znao sam šta je posrijedi kao i svaki drugi, čim je dama počela plesati kan-kan. — John se smijao. — Ako je to kultura Istoka, prihvaćam je od A do ... do zadnjeg slova.

Nancy Madison je porumenjela.

— Ljudi su se napili nehotice. Odgovornost je vaša — istaknula je.

— Tko kaže?

— Ja! — izustio je Chip Randall — I opominjem vas, Bradford. Ne pokazujte se nikad više u Utopiji! Šerifu Bowdreu dan je nalog da vas smjesta uhapsi.

— Tako? Nalog? A zašto bi me zatvarao?

— Zbog oslobađanja zatvorenika, na primjer. Pustili ste iz ćelije onoga ludaka što ga zovu Long Hair.

— Aha, točno — podrugljivo će John. — Zatvorite ga opet i ja ću ga ponovo osloboditi! A vrlo bih rado doživio da me Bowdre, kao što se kaže, liši slobode. To jest, da pokuša. Ako ga djevojka obara toljagom, što

mislite, kako bi se proveo s odraslim, naoružanim čovjekom?

— Krajnje je vrijeme, Bradford — otresito će Chip Randall — da se iz vas izгна umišljenost. Bowdre ovdje provodi zakon. Pokušajte mu se usprotiviti. Dao sam mu deset ljudi za ispomoć. Dovoljno da vas srede!

U Johnovim očima počelo je opasno iskriti. No govorio je gotovo tiho, kao uvijek u ljutnji:

— Randall, dan kad pustite svoje vukove na mene bit će vaš dan žalosti — napomenuo je — Uvijek ste bili zaplotnjak koji se krio iza maske uljuđenosti. Vaša je najnovija gadost raskidanje ugovora što ga je sklopio vaš otac. Ne dolazite mi pred oči, Randall, jer bi se moglo dogoditi da vas rastrgam i pogledom! Kako tako zlo srce kao što je vaše uopće može kucati?

Chip Randall problijedi od srdžbe i počeo stiskati šake.

— Idemo dalje, mister Randall — reče Nancy Madison i pogna konja.

— Hajde, hajde, idite za njom — reče John. — Prokleti tvor! — Iskoristite priliku. Tako finu djevojku nećete nikad više dobiti u ruke. Jadnica!

Na Chipovu licu ponovo se pojavila boja. Takva da se John pitao neće li ga udariti kap.

— To ćete mi platiti, Bradford — procijedio je. — U to nemojte sumnjati.

— Bilo bi vrijeme da počnete — rugao se John. — Ako vas ne služe pesnice, imate revolver. Povucite! Dajem vam pola sekunde prednosti.

— Ima boljih načina — mrmljao je Randall. — Nisam

revolveraš. Ja zmiji stajem na glavu.

Chip Randall trgne konja tako žestoko i podbode ga tako jako da ga je životinja zamalo zbacila sa sedla.

* * *

John Bradford je ponizio Chi-pa Randalla pred djevojkom kojoj je udvarao, ali to nije stišalo bijes i mržnju prema njemu što ju je nosio u sebi godinama. Susret je samo još jače otvorio stare rane.

No toliko je sretniji bio ponovan susret sa starim prijateljima u Rositi. Kad je John kasno noću krenuo kući, ponio je obećanje šestorice ljudi da će pomoći pregnati stoku Sada Sama Sourbiera.

John se vraćao pun pouzdanja ... i tekile.

Rano ujutro, u dogovoreno vrijeme, šestorica meksičkih vaquerosa bila su u dvorištu. Sad i John bili su već osedlali konje i povelili ljude na posao.

Kad je John u luku došao u blizini obale Mystery, opazio je u blizini dvojicu stranaca. Jedan je gledao kroz instrument koji bijaše postavljen na tronošcu, drugi je na određenoj udaljenosti držao mjernu letvu. John pride bliže i upita onoga kod tronošca:

– Što se ovdje mjeri, mister?

– Određujemo visinske razlike – odgovori nizak i mršav čovjek ne podižući pogled.

– Za kakvu svrhu to radite ako smijem znati, mister?

Čovjek se prijateljski osmijehnuo i odgovorio:

– Da bih zaradio deset dolara na dan!

John uzvрати smiješak i nastavi prikupljati stoku.

Kasno poslijepodne Sad je spremio jelo. Poslije srdačnoga razgovora vaquerosi su otišli, obećavši da će sutradan doći ponovo.

John je pričao Sadu o mjerenju na ovoj strani ranča R.

– Što, do vraga, mjere! – mrmljao je Sad. – Zar je Chip ipak govorio istinu kad je tvrdio da su mu pašnjaci potrebni?

– Kad se god nešto moglo postići pomoću laži, Chip nije govorio istinu – reče John.

Sad ga je ispitivački promatrao.

– Ne podnosiš ga, ha?

– Mrzim ga kao kugu, Sad. Sjećaš li se Marije Patron, kćeri vlasnika kantine u Rositi? Chip joj je udvarao. Obećao joj je brak. Svršilo je tako što se djevojka bacila u rijeku i utopila.

– Aha, sjećam se – potiho će Sad. – Uvijek sam mislio da ti i Maria... Hm, svakako, malo poslije nesreće otišao si iz ovoga kraja.

– Old Bill požurio je da Chi-pa pošalje u koledž prije negoli ga stegnem za grlo – John će mračno. – Danas sam poduzeo sve da ga razdražim i izazovem na borbu. Jedino mu nisam pljunuo u lice. Ali ne možeć izazvati kukavicu. No obećao mi je da će me srediti. Pokušat će, nadam se.

– Pokuša li, dočekat će te u zasjedi, čovječe.

– Neka. Rado mu prepuštam prvi hitac, samo da mogu krenuti na njega.

Long Hair pokazao je Johnu još dva parka. S njima je bilo

dovoljno ispaše za svu stoku Sadova ranča.

Poslije zadnjega pregona John je krenuo u ispitivanje premjerivanja zemljišta. Htio je pokušati riješiti tu zagonetku. Računao je s tim da od Chipa Randalla ne bi ništa saznao. Ali možda nađe nekoga pred kim se hvalio.

John pojaše ravno prema Utopiji.

Privezavši Billa za stupić, otišao je u mjesnu školu. Njegova računica pokazala se dobrom: djece još nije bilo, no vrata su već čekala otvorena.

Nancy Madison sjedila je za stolom i bavila se školskim zadacima. John je od nje vidio samo škrobljenu košulju s krutim ovratnikom, rumene jagodice, tamne trepavice i smeđu, strogo češljanu kosu.

Kad je zašao među klupe, Nancy Madison je podigla glavu.

— Javlja se nov učenik — reče John. — Unatoč visini, vrlo je zaostao. Shvaćanje slabo. Težak slučaj.

Oči Nancy Madison postadoše velike, no brzo se snašla i mirno uzvratila:

— Mister Randall govorio mi je da ste čudni, ali nipošto vas nisam očekivala ovdje. Zna da u Utopiji niste poželjni.

John je sa zadovoljstvom saslušao blagu opomenu. Očito glatko lice Chipa Randalla i njegove ljubaznosti kod te djevojke još nisu postigle uspjeh na kakav je taj kojot naučen. Ima li s time veze njegovo jadno držanje prigodom zadnjega susreta?

— Miss Madison, ali zašto sam u takvoj nemilosti? — upi-

ta John. — Zato što sam se potrudio da budem vaš pratilac?

— Rekli ste da ste za to određeni i...

— Ne, molit ću lijepo, rekao sam: Ovdje sam da vas otpratim na ples. Randall je rekao da sam izabran za tu ulogu. On je lažac, a ne ja! Točno?

Usnice Nancy Madison malo su se trznule. Zatim je kazala stroгим glasom:

— Svakako, kod mene ste htjeli izazvati dojam da ste određeni za to. Osim toga, vaše je ponašanje na plesu bilo nedopustivo. Ples je priređen meni u čast. Vašim sam postupcima ponižena.

John se smješкао.

— Vi nipošto — istaknuo je. — Ponižavale su se druge žene. Kod kuće je zacijelo bilo propovjedi i kiselih lica, ali nitko nikoga nije nagnao ni na što. Ne zamjerite mi što se ovako ispričavam, ali...

John pogne glavu. U tom položaju zločestoga dječaka koji se kaže John Bradford djelovao je očito smiješno. U stroge oči Nancy Madison vratila se toplina.

— O čemu ste htjeli razgovarati sa mnom? — pitala je.

— Pretpostavljam da biste mogli znati što se mjeri u dolini. Kako se ne mogu obratiti Randallu, bio sam slobodan da dođem k vama. Držim da vam je pričao o svojim velikim planovima.

— Zašto vas to zanima? Vaši interesi nipošto ne mogu biti pogođeni.

— Moji ne, ali prijateljevi. Sam Sad Sourbier ima mali ranč na zapadnom rubu doline i premalo pašnjaka za stoku.

Kako je nekad kao predradnik stekao mnogo zasluga kod Randallovih, Chipov otac obećao mu je da do kraja života može uzimati pašnjake u nam. Pismen ugovor nije napravljen. Bila bi to uvreda za staroga Billa Randalla. Njegova se riječ cijenila. Ali Chip ju je odbacio. Dobri Sad doveden je potkraj mukotrpnoža života na rub sloma. Prisiljen je da proda ranč. Po mome mišljenju, njegovo je pravo da sazna što se u dolini zbiva i što se smjera, makar da bi mogao tražiti valjanu cijenu.

Nancy Madison je šutjela. Činilo se da odvaguje Johnove riječi. Tada je počela:

— Planirano je da se u dolini nasele farmeri. Građani Utopije kupili su akcije Skellova Društva za razvoj. Tim novcem kupit će se Randallova zemlja. Svi mi akcionari sudjelovat ćemo u dobiti prtojekta.

John izduži lice.

— Ali zemlja nije pogodna za farmere! — rekao je. — Na ovoj strani nedostaje voda.

Djevojka se osmjehnula i odmahнула rukom.

— Vode će biti — rekla je. — Mister Skell to jamči. Mystery River ima dovoljno vode da se skrene na ovu stranu.

John porazmisli i upita:

— I vi također imate akcije?

Nancy Madison kimne.

— Uložila sam svu uštedevinu — rekla je. — Mislite da to nije mudro?

Kad je na djelu J. Worthington Skell s Chipom Randalom, John je uveliko sumnjao da je Nancy Madison postupila pametno, no prije negoli je us-

pio smisliti kako da joj to kaže, s vrata se začuo glas:

— Bradford, ruke uvis!

John je znao da govori šerif Bowdre i polako je podigao ruke do ramena. Koraci su se približavali. John je osjetio kako mu je izvučen revolver. Čuo je kako je bačen u kut.

— Nalijevo krug! — zapovijedao je Bowdre.

John se okrenuo i pogledao sa strane Nancy Madison u oči. Bile su začudene. John joj se kiselo osmjehnuo.

Pritisak Bowdreova revolvera u križima nije popuštao nijednoga trenutka dok se John sporo okretao.

Kad ga je John pogledao u lice, šerif mu se slavodobitno smijuljio. Njegove male oči zadovoljno su svjetlucale. Sad će on učiteljici pokazati kako radi tvrd momak u zapadnim krajevima kad je u službi neumoljiva zakona. Otkako ga je ona balavica oborila oklagijom, Bowdre je osjećao potrebu da se dokaže i pokaže u drukčijem svjetlu. Činilo mu se da upravo sad ima pravu priliku. S tvrdim momkom bit će još tvrdi.

Šerif spremi revolver, uhvati ovratnik Johnove košulje i trgne je tako da mu je sputala ruke. Drugom je rukom povukao hlače.

— Momak, tako ćeš ti meni ići do mjesta gdje ćeš biti siguran — govorio je zajedljivo.

John je pokorno napravio nekoliko koraka. Tad se spotakao i bacio licem na pod, povukavši Bowdrea koji ga je držao za hlače. Munjevito se okrenuo oko svoje osi i iznenađeni šerif našao se začas pod njim. Prsti su se zarili u njegovu kosu i

glava je zabubnjala po podu.

Šerif je za neko vrijeme bio izbačen iz borbe. John mu je izvukao oružje i bacio ga u kut. Zatim je podigao mlohavo tijelo i izveo iste zahvate što ih je sam morao maloprije pretrpjeti.

Sputani šerif morao se dobro potruditi da dovoljno brzo korača do vrata. Ovdje ga je John gurnuo tako da je potrbuške pao na ulicu.

Bowdre se brzo osovio i odmah nestao iza ugla.

John se okrenuo i potražio svoj revolver. Kad ga je provjerio, gurnuo ga je u nosač.

Nancy Madison još je sjedila na svome mjestu, razrogačenih očiju.

— Žao mi je, miss Madison — rekao joj je John — što je nastala ova gužva. Ali Bowdre nije smio onako postupati s bivšim teksaškim izviđačem. Oni ne samo da uče policijske zahvate, nego i to kako da se brane od njih. I ne vole poniženja.

Izrekavši to, John pozdravi i ode.

III

Sourbier je obišao stada u parkovima i vratio se tek kasno poslijepodne.

— Sad — rekao mu je John prilično mi je jasno, kakvi se planovi kuhaju. Lukavci su do mamili imućne ljude s Istoka davši im nadu da će napraviti dobre poslove. Najprije su im ponudena gradilišta. Dakako, po cijeni koja odbacuje zaradu. Zatim akcije u Skellovu Društvu za razvoj. Tim je novcem od Randalla kupljeno bezvrijedno zemljište južno od Rid-

gea. Budale s Istoka sada moraju ispuniti svoju zadaću. Mala riba treba da mami veliku. Poznate bogate farmere koji bi htjeli na Zapadu postati još bogatiji. Mali ludovi bit će orni za prodaju, zadovoljni dobitkom. Prokleta mutna juha!

— Farmeri! — iznenadio se Sad. — Čovječe, na toj zemlji ne može se računati ni s u zgajanjem kaktusa! Nema vode.

Bit će je dovoljno — reče John. — Mystery River bit će zajažena.

— Mystery će biti skrenuta?

— Tako je. Zbog toga su se obavljala mjerenja. Koliko se u to razumijem, neće biti većih teškoća.

Sad Sam Sourbier kao da je klonuo.

— Mislim da mogu odmah krenuti u potragu za novim zemljištem. Plan mi se čini zakonit i prema tome ne možemo doći ni do čega čime bismo mogli Chipa stjerati u kut.

John je sumjičavo nagnuo glavu.

— Ne bih se htio s time pomiriti — napomenuo je. — Chip je gori od kojota, Skell jedva da je bolji. I nad gomilom novca lopovi će smišljati način kako da nekoga prevare za još koji cent.

— Ne mogu čekati, John. Ako je tako kao što govoriš, prisiljen sam prodati ranč. Pitanje je samo kome.

— Chipu, na primjer. Otkazivanje zakupa znači da hoće tvoju zemlju. Ne znam, doduše, koja je svrha posrijedi. Zapravo, jedino to još nisam uspio prozreti.

— Chipu ne bih prodao ranč ni za milijun dolara — srdito će stari Sad.

– Idi k Skellu. On je ovdje najveći nakupac zemlje.

– Ali ne sjeverno od Ridgea. Što da počne s ovim zabitnim komadom? – govorio je Sad smračena lica.

Poslije jela prali su sude, kad je John začuo da netko dolazi kolima. Prišao je prozoru i pogledao van.

– Govorili smo o vragu i on je pred vratima! – rekao je.

– Chip? – upita Sad.

– Onaj drugi, Skell. I jedan niži momak, toliko mršaviji koliko je Skell naduven.

Sad je izišao na trijem. John je čuo kako Skell pita:

– Vi ste mister Sourbier?

– Jesam – odgovori Sad.

– Ovo je moj odvjetnik, mister Bingham Drake. Došli smo da vam predložimo posao.

Sad je ponudio da uđu u kuću.

Kad su došljaci ugledali Bradforda, napola su se ukočili.

– Ovo je John Bradford – objašnjavao je Sad. – Pretpostavljam da ste ga već upoznali.

– Jesmo – prizna Skell, odvrati leden pogled od Johna i obrati se Sadu: – Ali mi bismo vodili potpuno privatni razgovor.

– John je moj prijatelj – Sad će – i može slušati.

Sad privuče dva stolca.

– Izvolite! – ponudio je.

Došljaci su sjeli. Skell je počeo:

– Čuo sam da vam Chip Randall ne da više u zakup pašnjake.

– Točno.

Skell se osmjehnuo suosjećajno.

– Žao mi je – promrmljao je.

– Morat ćete dakle napustiti dolinu, a to znači da ne preostaje drugo negoli da se ranč proda. Pretpostavljam da bi vam Randall platio samo dio vrijednosti.

– Randallu ne bih prodao ranč ni za kakvu cijenu – uzvрати Sad odlučno.

– Tad bih došao u obzir još samo ja – reče Skell. – Doduše, što je lako zaključiti, za tu zemlju nemam namjene, ali kupio bih je samo zato da ne padne u krive ruke. Ako ništa drugo, mogu namjestiti čovjeka da ovdje drži nekoliko goveda.

– Što biste ponudili?

– Pa, kao što rekoh, ranč je za mene gotovo bezvrijedan. Dao bih vam tisuću dolara.

– Randallu ste plaćali deset dolara po akru – napomene John. – Po toj cijeni samo bi zemlja vrijedila tisuću i šesto dolara. Zgrade vrijede više.

Skell ga hladno pogleda.

– Razgovaram sa Sourbierom – bunio se.

– John mi je uzeo riječi iz usta – reče Sad.

– Pa, dobro, platio sam Randallu deset dolara po akru, ali građevno zemljište. Ovdje, daleko od grada, nitko ne bi gradio.

– Ali zacijelo bi... – počeo Sad, no zastao je opazivši da John trese glavom. – No, nekretnine na mojoj zemlji vrijede jamačno dvostruko više od onoga što nudite za sve. Zemlju također ne mogu dati badava.

Skell zabaci glavu.

– Žao mi je – rekao je – ali više od ponuđenoga ne plaćam. Kao što rekoh, zemlju bih uzeo onako, za svaki slučaj.

Sad je neko vrijeme oklijevao. Tada je rekao:

— Odgovorit ću vam sutra.
— Dotle bih se mogao predomisliti.

— I ja.
Skell je ustao. Za njim i Drake.

— Sumnjam da ćete naći nekoga tko bi platio više — napomene Skell. — Ako ipak hoćete prodati ranč, dodite sutra u deset sati k meni u ured. Svako vam dobro, mister Sourbier!

Stisnuli su si ruke. Skell i Drake nisu se uopće obazirali na Johna i izišli su van.

— Zašto si me odvratio od razgovora o planovima s farmom? — pitao je Sad.

— Zato što nema smisla da im pokazujemo karte — objašnjavao je John. — I zato što Skell ne želi tvoju zemlju za tu svrhu. Od Randalla je može kupiti dovoljno, ako mu je potrebna. Ali bio bi zadovoljan da za farme proda zemlju koju već ima.

— Kakve veze ima s tim moj posjed? Čudio se Sad.

John slegne ramenima.

— Ne znam — priznao je. — Ali zbog nečega Skellu se žuri da kupi tvoje livade. Inače ne bi došao ovamo. Zato možeš tražiti veću cijenu, mnogo više od pišljivih tisuću dolara.

John pride vratima i zagleda se u kola koja su odmicala. Kad se okrenuo, rekao je:

— Do vraga, Sad, taj posao smrdi sve jače!

— Tvoj je nos finiji od mojega — progunda Sad. — Moj njuh dopire samo do tisuću dolara u gotovu. I zato ću sutra u deset biti u Utopiji.

Rano ujutro John je osedlao Billa i pojahao uz obalu rijeke. Htio je naći mjesto gdje će skrenuti korito. Tražio je mjerničke kolčiće, no kao i jučer nije mogao naći nijedan. Začuden time skrenuo je prema Ridgeu. Odatle će možda vidjeti gdje bi za prokop bilo najpogodnije.

S visine je opazio jahača na zapadnom rubu doline. John nemoćno slegne ramenima. Sad ide k Skellu na predaju.

Uprijevši se o sedlenu jabuku, John je ispitivao zemljište na svim stranama. Tad je odjednom suzio oči. Usnice su se stisle u crtu. Još je jednom pomno prešao pogledom od sjevera prema jugu. Pobjedonosno je opsovao i rekao glasno:

— Do bijesa, to je to! Zato nisu htjeli postaviti oznake!

John okrene konja i podbode ga. Pošao je prema Utopiji.

Na pisaćem stolu J. Worthingtona Skella bilo je deset hrpića po deset dolara u zlatu. Ta postava djelovala je vrlo privla-

čivo.

Sad Sam Sourbier pogleda novac i uzdahne. Nadao se da će još nešto iskamčiti, no činilo se da Skell ostaje pri svojoj ponudi.

— Evo ugovora — reče Skell. — Pročitajte ga i ako je sve valjano, idemo prijeko u Drakeov ured na potpis i ovjeru.

Sad još jednom uzdahne i počne čitati. Činilo se da je sve kako valja. Pogađanje više nije imalo smisla. Kao da je najbolje uzeti taj svijetao novac.

Sad pročitao i vratio ugovor rekavši:

– Slažem se.

Skell zgrne novac u kožnatu vrećicu i posegne za šeširom. Sad je ustao.

Vani je zatihnuo konjski topot. Otvorila su se vrata. Pojavio se John Bradford.

John zalupi za sobom vrata i poviče:

– Prodao si, Sad?

– Što tražite ovdje, Bradford? – upita Skell hladno.

John se na nj nije obazirao.

– Sad, reci, je li ugovor potpisan? – pitao je užurbano.

– Još nije. To ćemo učiniti prijeko u Drakeovu uredu.

– Ali neće glasiti na tisuću dolara! – dobaci John.

– Cijenu smo već uglavili – pripomene Skell. – Moram vas zamoliti da izidete. Ovaj se posao vas ne tiče.

John se ljutito obrati Skellu:

– Sad je moj prijatelj i neću promatrati kako ga varate. Za vas je ta zemlja vrijedna mnogo više od tisuću dolara, Skell. Sad znam sve o vašim planovima i zato to mogu tvrditi. Htjeli biste prodati farme koje bi se natapale iz rijeke. A ona se može skrenuti samo preko Sadove zemlje.

Skell je porumenio.

– Vaša informacija nije točna upravo u bitnoj stvari – rekao je. – Dakako, namjeravam prodavati farme i natapati ih iz Mystery Rivera, ali za to mi nije potrebno Sourbierovo zemljište. Rijeka će biti skrenuta milju istočno od njegovih pašnjaka.

– To je točno, John – doda Sad. – Moj mu posjed nije potreban za taj pothvat. Rijeka se može skrenuti bilo gdje.

Johnove su oči svjetlucale.

– To nije točno, Sad! – rekao je. – Rijeka se ne može skrenuti nigdje u čitavoj dolini, osim ondje gdje počinje Ridge, na tvojoj zemlji! Idi i pogledaj sâm. Ridge je oblikovan tako da to što sam rekao ne zapazaš odmah. Ali kad proučiš položaj, sve je jasno. Južni dio doline viši je od sjevernoga. Nema tako spretnoga mešetara koji bi postigao da voda teče uzbrdo.

* * *

Vrata su se naglo otvorila i ušao je Chip Randall. Pogledom je odmah potražio čovjeka iza pisaćega stola i osmjehnuo se kao da ga je ispunilo zadovoljstvo. Prišao je bliže, zajakao stolcu i odgurnuo šešir prema zatiljku.

– Djelujete zabrinuto, Skell – rekao je. – Upravo sam vidio da je otišao Sourbier s onim Bradfordom. Svratili su nakratko, je li?

– Ne znam o čemu govorite – ustvrdi Skell.

– Vidi, vidi! Ne znate? Ali znat ćete da prodajete pet četvornih milja zemlje za farme koje bi natapala Mystery, je li?

– Odakle vam to?

– Nije bilo teško saznati. Najprije sam mislio da ste ludi kad ste od mene htjeli kupiti toliko bezvrijedne zemlje, po tri dolara akar. No kad ste htjeli imati i slobodan put onim dijelom doline koji izaberete, brzo mi je sinulo.

– I onda ste iznuđivali sedam dolara po akru umjesto tri – dobaci Skell zajedljivo.

– Zašto se ljutite? – upita Chip Randall. – Ljudima u Utopiji rekli ste da moja cijena iz-

nosi deset dolara. Na toj osnovi stvarala se cijena za njih. To je vama donijelo tri dolara dobiti po akru ili devet tisuća šesto dolara ukupno. Elegantno! Zaista dobar potez, mister Skell!

— A vi — povišenim će tonom Skell — zgrnete dvadeset dvije tisuće i četiri stotine dolara uvalivši mi zemlju koja nije vrijedila više od tri tisuće i dvjesta.

Chip se nacerio.

— Znači, mister, da smo i mi na Zapadu sposobni za posao — naglasio je. — Ali ostanimo kod vaših kombinacija. Na pet četvornih milja može biti dvadeset farmi sa po stotinu šezdeset akara. Koliko ćete tražiti za jednu farmu?

— To se vas ne tiče — odgovori Skell. — No kako imate dobar izvor informacija, možete ih čuti odmah ovdje. Društvo traži četiri tisuće i osamsto dolara po farmi.

Chip prijateljski kimne.

— Htio sam samo provjeriti da li mi lažete. Koliki je vaš udio u Društvu?

— Mislim da to već znate. Pedeset posto.

Chip ponovo zadovoljno kimne.

— Prema društvenim knjigama stajao je akar deset dolara a prodavao se po trideset. Dobit iznosi dvadeset dolara po akru. Vaš udio iznosi trideset i dvije tisuće dolara. Tome valja dodati devet tisuća šesto dolara, koliko ste već stavili u džep. Tako dolazimo do četrdeset jedne tisuće i šest stotina dolara.

Chip je ustao, naslonio se rukama o pisaći stol i nagnuo se naprijed prodorno promatrajući Skella.

— Četrdeset jedna tisuća i šesto dolara, Skell, ali samo ako za te farme pribavite vodu — napomenuo je.

— To je vrlo jednostavno — žustro će Skell. — Potrebno je samo skrenuti rijeku. Zemljište dobiveno za put poslužit će za kanal.

— Vraga je ta stvar jednostavna — dobaci Chip Randall hladno. — Prije negoli ste išli k Sourbieru obaviješteni ste o nečemu što je meni poduže poznato: južni dio doline viši je od sjevernoga i rijeka se može skrenuti samo na jednome jednome mjestu. A to je mjesto na Sourbierovoj zemlji.

Na Skellovu licu pojavilo se rumenilo.

— Dobit ću vodu — procijedio je kroza zube. — Potrebno je jedino da platim koliko Sourbier traži.

— Ne! Prilika je propuštena time što posao niste obavili jučer — naglašavao je Chip Randall. — Bradford me pretekao kad je banuo u vaš ured da bi obavijestio Sourbiera o vašem škripcu.

Skell je ustao. Bio je uzrujan.

— Vi biste bili takvi prema meni? — žestio se.

— Oh — odgovori Chip Randall — zašto bih mirno promatrao kako uzimate čitav zalogaj? Kad ste tražili pravo na onaj širok put, nasamarili ste me. Sad ćemo igrati drukčiju igru. Ili nećete dobiti ništa, ili ćete dijeliti sa mnom!

— Mislite?

— I vi ćete tako misliti! Možete Sourbieru ponuditi koliko hoćete, ja ću dati više. Ići ću do tle dok posao za vas izgubi smisao. Ali gubitak nećete moći iz-

bjeći jer morate raspustiti Društvo za razvoj i vratiti članovima njihove udjele.

Chip Randall pogodio je metu. Neko su vrijeme buljili jedan u drugoga, sve dok se Skell nije ponovo spustio na stolac.

— Iz nevolje vas mogu izbaviti samo ja — reče Chip Randall polako. — Prema tome, po prirodi stvari postajem vaš partner. Takav, donijet ću potvrdu da sam vlasnik Sourbierove zemlje.

Skell je bubnjao prstima po stolu.

— Kako ćete to izvesti?

— To je moja stvar. Bolje je za vas da o tome znate što manje.

— Ima li Sourbier rodaka?

— Nema. Umre li, njegov posjed pripada državi, a ona ga daje na nadmetanje.

— Hm, smiješno, na to nisam mislio — reče Skell, ali način govora odavao je da je istina upravo protivno.

Nastala je stanka.

— Što tražite za, hm, za suradnju? — prekine šutnju Skell.

— Polovicu dobiti u poslu s farmama — odgovori Chip Randall. — Vaša je čitava zarada na prodaji gradilišta.

Skell mračno pogleda sugovornika.

— Randall — rekao je — zahtjev ja gadan.

— Kao i vaš škripac.

Skell uzdahne.

— Pa, dobro — promrmljao je. — Hoćete li da napišemo ugovor?

Randall se cinički osmjenuo.

— Taj papir ne bih mogao upotrijebiti — napomenuo je — jer mogao bih doći na zao glas. Znam nešto bolje. Vi ćete odgo-

voriti za svaki peni, do trenutka kad zatražim obračun. Jesmo li se razumjeli?

Skell kimne.

Chip Randall se uspravi.

— Nemojte pokušavati da me namagarčite — grozio se. — Dan i noć bit ćete pod mojom paskom. Nema tako guste tame u kojoj biste se mogli izgubiti. Uvijek ću vam biti za petama. Do željeznice ne biste stigli ni na krilima. Budem li morao po vama pucati, a to će se zacijelo dogoditi, bit ću slavljen i poštovan. Budem li građanima Utopije vratio dio onoga što su kod vas uložili, pikopčat će mi na prsa odlikovanje i proglasiti me gradonačelnikom. Dakle, do viđenja!

Randall se nacerio, okrenuo i izišao. Vani je stao zadovoljno fićukati.

Ali u uredu nije ostao skršen i potučen J. Worthington Skell, kao što je Chip Randall mislio. Za Skella bijaše najvažnije da će pritekli dolari i nadalje biti kod njega. Randallove prijetnje nisu ga ni najmanje uznemirile. Nije se jednom izgubio u noći i magli. U tome je bio pravi majstor.

J. Worthington Skell bijaše čak zadovoljan razvojem događaja. »Partner« ga je oslobodio velike brige. Ispod ugladene površine Randall je bio beskrupulozan, i Skell je to dobro znao. Randall će unijeti u posao Sourbierovu zemlju, a o tome ovisi sve.

Oh, da, Chip Randall dobit će tu zemlju, a J. Worthington Skell dolare.

Chip Randall znao je u koje je vrijeme Sourbier sam kod kuće i tada ga je posjetio.

Sad Sam Sourbier sjedio je na klupi pred kućom i pušio. Kad je vidio da je u dvorište ujahao Chip, ustao je, prekrižio ruke na prsima i mrko se zagledao u njega.

Chip Randall promrmlijao je kratku ispriku za ponašanje prema čovjeku kojega je njegov otac nagradio za dugogodišnju vjernu službu. Zatim je to okrunio ponudom da kupi njegovu zemlju za deset tisuća dolara. Ako je vjerovao da će ta veliko-dušnost Sada baciti s nogu, grdno se razočarao. Sad ga je gledao još mračnije. Rekao mu je:

— Jučer sam spomenuo Bradfordu da vama ne bih prodao ranč ni za milijune. Sada to ponavljam vama u lice. Popnite se na svoje kljuse, da vas ne vidim u dvorištu. Nikad više!

— Grdno griješite — ustvrdi Randall. — Ovo nam je zemljište potrebno i dobit ćemo ga.

— Vraga! — odsiječe Sad. — Zakon kaže da je ranč moj i pobrinut ću se da moj ostane.

— Bilo bi dobro da se ne oslanjate na to — brzo će Randall.

— Promislite još jednom. Sjetite se da niste mačka.

— Što?

Sad nije razumio.

— Nije vam jasno? — upita Randall zajedljivo. — Razmišljajte neko vrijeme o tome.

Poslije tih riječi Randall okrene konja, baci se u sedlo i brzo ode.

Sad je buljio za njim. Što je Chip mislio reći time da on nije mačka? Mačka vidi u tami.

Osim toga, kaže se da ima devet života.

Pri toj misli Sad se trgnuo.

— Što? Ušljivi kojote! — viknuo je. — Je li to prijetnja ubojstvom?

Sad je još gledao za jahačem. Nipošto nije mogao povjerovati u nagovještaj, no drugo objašnjenje nije uspijevaao naći. Mačka ima devet života, on jedan.

Ponovo je sjeo na klupu. U njemu je kipjelo. Razmišljao je o tome što bi se dogodilo ako ga nitkovi maknu s puta? Rodbine nema. Nikad nije mislio na nasljednika. Prema tome, posjed će pripasti državi. Prodat će se nadmetanjem najboljem ponudocu. Dakako, nitko se neće zanimati za njegovu krpicu, okruženu velikim rančom. Jasno je da će lopovi sve dobiti jeftino.

Ali tu će im juhu zasoliti! Potrebno je samo da se pobrine za oporuku. Odmah, bez oklijevanja. No koga da imenuje nasljednikom? Jasno, Johna Bradforda! Koga drugoga? John je njegov prijatelj i čvrst momak. Bio je čak u službi zakona, naučen je da ima posla s većim lopovima negli je Chip Randall.

Sam osjeti olakšanje. Bio je zadovoljan. Sutra će odjahati u Rositu i dat će mirovnom sucu da sastavi oporuku, kojom u slučaju smrti ostavlja ranč Johnu Bradfordu. Johnu neće ništa reći, no pobrinut će se da Chip Randall sve sazna. Od toga će ga proći volja da ga podlo ustrijeli. Ubojstvo mu ne bi donijelo Sadov ranč. Naprotiv, pribavilo bi mu mnogo opasnijega susjeda.

Farmer smireno istrese lulu i uđe u kuću. Problem je riješio.

Chipu je donekle vezao ruke. Tako je makar mislio.

* * *

Randall je odlučio da Sourbiera lasom zbaci sa sedla, da ga veže i da ostalo prepusti čegrtuši. Dok je bio mladić, hvatanje zmiya bila mu je zabava u dokolici. Upravo je htio izjahati da negdje nađe toga pomagača, kad se u dvorištu pojavio Pedro Rosas, mirovni sudac iz Rosite i ujedno pravni savjetnik svojih sugrađana.

— Buenos tardes, senyor Randall — pozdravio je došljak. — Upravo odlazite? Oh, žao mi je što vam smetam.

Chip je uvjeravao Pedra da mu se ne žuri. Zanimao se što Pedra dovodi na ranč.

— Ah, ništa službeno — objasni Pedro Rosas — ništa službeno i važno.

Pedro je rekao da je imao posla na Sourbierovu ranču. Kako zadnjih dana nije mogao izići iz grada, odlučio je da prolunja malo naokolo, da izide među susjede.

— Lijepo popodne za šetnju, je li? — rekao je.

Chip je to potvrdio, sluteći da je Pedro Rosas bio na Sourbierovu ranču zbog prodaje.

— Ne, senyor — govorio je Rosas — Sourbier nije spominjao prodaju. Kako nema rođaka koji bi bili zakonski nasljednici, htio je napraviti oporuku. Kaže da mu država nije ništa darovala i zašto da on išta daruje njoj.

Rosas se smijao. Svladavši prvo iznenađenje, Chip mu se pridružio u tome.

Rosas se uozbiljio.

— Znate — nastavljao je — pod stare dane čovjek postaje

brbljav. Opažam to i na sebi. Eto, već sam nešto lanuo. Doduše, nije mi naložena šutnja, ali ipak...

— Ah, ne prekoravajte se — reče Randall. — Što čujem, kao da nisam čuo. Još nisam došao u dob razgovorljivosti — sa smiješkom će Randall. — Udite u kuću, da popijemo koji gutljaj. Malo se kad vidimo, je li?

— Hja, na žalost — odvrati Rosas. — Ali pristajem samo na gutljaj. Čeka me još posao, a vas vjerojatno također.

Sudac zastane pred pragom i potraži mjesto na trijemu. Chip je otišao po viski i po vodu. Kad je natočio piće, podigli su čaše i nazdravili jedan drugome.

— Čudim se što Sourbier misli na oporuku — pripomene Randall. — Dobro se drži. Bolje negoli mnogi mladići.

— Držim da ga je na tu misao potakao posjet Johna Bradforda. Njega je, naime, imenovao nasljednikom.

— Ah, Bradforda? — reče Chip i iskapi piće. — To je razumljivo. Bili su prijatelji još dok je Sourbier bio predradnik kod mogega oca. Kad se osamo-stalio, otišao je i Bradford s njim, da mu pomogne podići ranč. Oduvijek su bili bliski. Smijem li vam natočiti još jednom?

— O, hvala, ne — zahvali Rosas i ustade. — Ne bih vas htio zadržavati. Kad dodete u Rositu, morate me svakako posjetiti. Htio bih uzvratiti ljubaznost. Senor Randall, svako vam dobro!

Unatoč dobrom viskiju, Rosas je odlazio s lošim osjećajem u ustima. Kao i svi Meksikanci u

Rositi mrzio je Chipa zbog onoga što se dogodilo s Marijom Patron. Ali Sad ga je molio da lopova obavijesti o njegovoj oporuci.

Randall se osmjevivao iza Pedra. Prozreo je Sourbierovu namjeru s oporukom i pogodio je zašto ga je posjetio Rosas.

To si smislio, staro momče! mislio je Chip Randall. Ali ova-ko je još bolje. A s tim Bradfordom imam ionako stare račune.

* * *

John i Sad podijelili su posao oko stoke koja je bila u različitim parkovima. Kako se toga kasnoga poslijepodneva John vratio prvi, počeo je pripremati večeru. Ogulio je krumpir i oprao zaostalo sude. Zatim je sjeo na klupu pred kućom, zapužio i prepustio se razmišljanju.

Odjednom je postao svjestan toga da duge sjene najavljuju škori zalazak sunca. Sam se još nije vraćao. Radio je na udaljenim pašnjacima i vjerojatno je imao teškoća s odlutalim grlima.

John je ušao u kuću, pripremio jelo i večerao sam.

Kad se spustila noć, počeo se ozbiljno zabrinjavati. Nije mogao mirovati. Osedlao je konja i odjahao prema parku, na rubu kojega je Long Hair imao kolibu.

Pustinjak čitavoga dana nije vidio Sada i otpratio ga je sa svjetiljkom do sljedećega parka. Ni ondje ga nije bilo. Kako se ni na koji način nisu mogli čitati tragovi, John se vratio na ranč.

Prije svitanja bio je ponovo na nogama. Doručkovao je pri svjetlu i izišao da nahrani Billa.

Kod korala stajao je osedlan konj. Životinja je nemirno rzala i frktala nozdrvama.

Bio je to Sadov konj i John se zabrinuo. Pri rasedlovanju opazio je na desnoj strani sedla krv.

Kad se John našao u usjeku koji je vodio prema parkovima, sunce bijaše izišlo. Promatrao je pažljivo put i njegove rubove, ali nije otkrio ništa više negoli prošle noći. Potraga u parkovima također nije dala ploda.

Poslijepodne pretraživao je najzabitnije zakutke, no ništa nije našao. U sumraku bio je ponovo na ranču. Brzo je spremio večeru i jeo tako reći s nogu. U tome ga je omeo konjski topot u dvorištu.

Iz tame su izronila dva jahača.

Randall je govorio:

— Htio bih razgovarati sa Sadom.

John ga je s vrata pitao:

— O čemu?

— To je moja i njegova stvar.

— Nije ovdje.

— Gdje je? Hitno je.

John je brzo razmišljao. Bila mu je potrebna pomoć za potragu, ali nije ju mogao tražiti od Randalla. No ako on želi što prije razgovarati sa Sadom, možda će sam ponuditi uslugu.

— Ne znam gdje je — odgovori John. — Jučer je otišao na posao oko goveda i nije se vratio. Jutros sam zatekao njegova konja kod korala i našao na sedlu krv. Tražio sam ga čitavoga dana u brdima. Uzalud.

— Krv na sedlu? — začudio se Randall. — Da nije netko pucao u njega?

— Možda njegov konj nije bio dovoljno brz kad ga je napao bik — reče John.

– To je moguće – potvrdi Chip Randall. – Do vraga, sada se teško može nešto poduzeti. Ne vidi se. No ujutro ću biti ovdje s dovoljno ljudi da poduzmemo temeljitu potragu.

Randall nije čekao da John nešto kaže. Okrenuo je konja i otišao bez pozdrava.

* * *

Kad je svanulo, Chip Randall ujahao je s devetoricom u Sourbierovo dvorište. Među jahačima bio je i šerif Jake Bowdre.

– Poveo sam šerifa – objasnio je Chip Randall – jer nam je potreban svaki raspoloživ čovjek. Za vrijeme potrage ratna sjekira može biti zakopana.

Zakopana, mislio je John. U mojoj glavi, budem li mu pružio priliku.

– Kako ste vi i Sad podijelili posao? – pitao je Randall.

John mu je to objasnio u hodu.

– Neki će od nas slijediti put – reče Randall – a drugi će se raspršiti po brdima i pročešljavati ih do najudaljenijih parkova. Ondje ćemo se sresti.

Randall je podijelio ljude koji će pretraživati teren izvan puta. Kad je stigao do prvoga parka, u skupini su ostala još samo tri jahača s ranča R, Bowdre i Randall. Oni su pretraživali put i obronke oko njega. Uspjeha nije bilo. Kod zadnjega parka John je stao.

– Gotovi smo. Dalje nije mogao dospjeti.

– Kako to možete znati? – pitao je Chip. – Možda je jahao dalje tražeći odlutala goveda.

Jahali su parkom dalje. Ran-

dall je odjednom zaustavio konja i zagledao se u tlo.

– Hej, što je ovo?

Randal je sjahao. John također.

Chip Randall je opazio malenu tamnu mrlju. Pažljivim promatranjem otkrivene su i druge, duž puta. I jedan je kamen bio crvenkast. Randall ga doda Johnu.

– Na tragu smo – rekao je.

– To je krv.

Jahali su držeći se smjera koji su naznačili tragovi. Vodio je Randall. Na rubu neke jaruge dao je znak da se stane.

– Čini se kao da se ovdje nešto kotrljalo – govorio je. Trag povaljene trave nestajao je među grmljem. Sjahali su i spustili su se na dno.

Iza jednoga grma virila je ljudska ruka. Randall odgrne granje. Mrtve oči Sada Sama Sourbiera bile su uprte u došljake. Nasred čela bila je velika rupa.

John odgurne Randalla i klekne pokraj Sada. Premda je bio pogođen iznenađenjem i bolom, uspio se svladati, preobraziti se u iskurnoga hladnokrvnog ispitivača.

Sad bijaše ubijen. Ubojica ga je skotrljao u taj zaklon. John okrene Sadovu glavu i promotri izlaznu ranu. Prostrel je bio takav da je govorio kako je Sad bio u sedlu a ubojica je stajao ili klečao. Ubijeni bijaše iznenađen. Njegov je revolver ostao u koricama.

John se polako uspravio. Randall je napomenuo:

– Neka ga dvojica odnesu na rezervnoga konja. Ali nemojte pri tom zgaziti tragove.

Ljudi su podigli leš i ponijeli ga uzbrdo.

— Hej, vidi ovo! — uzvikne Randall i sagne se nad mjestom gdje je ležao ubijeni Sad.

John se ukočio. Randall je palcem i kažiprstom držao prsten za rubac, ukrašen grumenom zlata. John ga je nosio samo kad bi se svečano odijevao.

Randall je promatrao unutrašnju stranu prstena. Zatim je mračno pogledao Johna Bradforda.

— Urezani su inicijali J. B. — rekao je. — To znači...

— Ne mičite se, Bradford! — javio se iza Johna odrješit šerifov glas.

John polako okrene glavu. Bowdre ga je držao na nišanu. Ako izraz lica nije varao, čekao je da mu John pruži priliku da pritisne okidač.

— Prsten je vaš, je li? — smješkao se Randall.

— Nikad ga nisam vidio — tvrdio je John. — J. B. bi mogao upisati također Jack Brown.

— Ali ovaj sam komad već vidio — reče Randall. — Na plesu što je bio priređen u čast učiteljice. Nosio ga je momak po imenu John Brandford.

Randall se okrenuo i naredio:

— Rourke, izvadi njegov revolver!

Kauboј Rourke pride Johnu, izvuče revolver i doda ga gazdi. Randall omiriše cijev i provjeri punjenje.

— Dakako, oružje ste očistili — reče Randall, potegne svoj kolt i uperi ga u Johna.

— Vežite ga, Jake! — zatražio je.

I, gle, šerif je u potragu krenuo s lisičinama. Odmah ih je izvadio iz džepa i stavio na Joh-

nove ruke. U tome je očito uživao. John je šutke podnosio poniženje.

Uspentrali su se do kauboја koji su vezali mrtvaca prebačenoga preko sedla. Ispred revolverskih cijevi John se morao popeti na svog Billa.

Povratak na ranč protekao je bez razgovora. John je odmah odveden u kuću.

— Potraži njegove pokrivače

— Randall će kauboју Rourkeu. Rourke se uskoro vratio.

— Našao sam samo ovo, zacijelo je njegovo — rekao je.

— Odveži i razmotaj, da vidimo što je unutra — tražio je Randall.

Rourke je otkopčao remence i razmotao pokrivače. John je ugledao svoj najbolji rubac. Rubac bez prstena. Rourke podigne rezervni revolver, onjuši ga i uz značajan pogled doda ga Randallu. Randall prinese cijev nosnicama, zatim pregleda bubanj. Jedan metak bijaše ispaljen.

— Mislim da je sve objašnjeno — polako će Randall.

— Vraga jest — uskipi John.

— To su samo indicije, koje se mogu tumačiti i drukčije. Što je s motivom? Zaista nisam imao razloga da ustrijelim Sada.

— Ne? A što je s oporukom?

— Kakvom oporukom?

— Čijom?

— Dobro, čijom?

— Sourbierovom. Napravio ju je prekjučer. O tome mi je pričao Pedro Rosas. Vi ste jedini nasljednik.

John je stajao skamenjen i bez riječi. Farmer mu nije spominjao nikakvu oporuku. Randall se zadovoljno smješkao.

Oporuka je uistinu postojala. Prilika za ubojstvo, indicije, motiv – sve je bilo ovdje. Johna je pritisla strašna spoznaja da se našao u beznadnom položaju.

– John Brandford – javio se šerif Bowdre – hapsim vas zbog ubojstva Sama Sourbiera.

John skoči kao podboden.

Plan za bijeg nije imao. Djelovao je instinktivno, znajući da nekako mora pobjeći, ili je izgubljen.

Naletio je na Randalla, koji je stajao između njega i vrata. Stisnuo je pesnice i svom snagom i zamahom udario Randalla u prsa. Randall je zateturao natraške, spotaknuo se o mamuze i pao na leđa. John ga je preskočio i u nekoliko dugih skokova našao se u prostoriji za dnevni boravak.

Bowdre i Rourke izvukli su revolvere ali zbunjeno su stajali ondje gdje su se zatekli. Sekundu nakon toga Bowdre je podigao revolver i opalio. Metak je okrznuo dovratnik u trenutku kad je pokraj njega trčao John.

Johnov mozak radio je kao u lisice kojoj su za repom lovački psi. Ispred njega bila su kućna vrata, lijevo vrata maloga hodnika koji vodi u spavaće sobe.

John trgne kućna vrata i odmah ih zalupi, potrčavši hodnikom. Kad je za sobom tiho zatvorio vrata jedne od spavaćih soba, čuo je bat koraka u družinskoj prostoriji.

Bila je to Sadova spavaća soba. Njegova vinčesterka bila je prislonjena na zid u kutu. John je dohvati i požuri k prozoru stražnje strane kuće. Konji su stajali sami. Uzde bijahu spuštene. John je žarko želio da se to ne promijeni u slijedećih po-

la minute. Žurno je otvorio prozor i provukao se van.

Iza ugla dotrčao je Jake Bowdre i oštro skrenuo prema konjima. Iz njega grabio je Randallov predradnik Rourke. Johna su opazili istoga trenutka kad i on njih. Stali su.

John je zapucao iz puške s boka. Bowdre je podigao revolver, no kriknuo je i zanio se.

Rourke se vratio u zaklon iza ugla kuće.

John je znao da ipak ne može doći do konja. Našao bi se pred Rourkeovim revolverom, a nema sumnje da su ostali čuli pucaanj i da će priskočiti.

John se brzo okrenuo i potrčao prema suprotnome kućnom uglu, stežući pušku vezanim rukama. Na toj strani nije bilo nikoga. John produži prema pročelju. Provirio je oprezno, no ni ovdje nigdje nije bilo nikoga. Svi su, na sreću, pošli prema Rourkeu i prema konjima. John potrči prema mjestu gdje je iz stijene izbijala Mystery. Presjekao je uzvišenje koje ga je dijelilo od obale i odozgo se ogledao. Rourke je s podignutim revolverom provirivao prema prednjoj strani kuće, duboko pognut i spreman da zapuca. Kad je zamakao iza ugla, John je znao da ga nije opazio. Trenutak nakon toga više ga nije mogao vidjeti.

Našavši se u zaklonu, John je stao. Kamo da krene?

Ispod njegovih nogu pjenila se voda. Stijena iz koje je kuljala uzdizala se strmo i prijeteći. S jedne i druge strane bilo je otvoreno zemljište. Nigdje prilike da se čovjek sakrije ili zakloni da se brani.

Johnov pogled zadržao se na rupi u stijeni. Kad bi dopro do nje, mogao bi se održati dok ne isprazni pušku. No može li se pregaziti vodu? Nije li preduboka?

Ne oklijevajući, John stisne zube i zagazi u vodu.

Najprije mu je dosizala do križa, zatim do prsa. Pri tom je i ostalo. Otvor ga je začas progutao. Boreći se protiv struje, pogledao je van.

Nasuprot tami u stijeni nebo je vani djelovalo kao da je plavije negoli inače. Trava bijaše zelenija, sunce jače.

Randall i Rourke oprezno su prelazili uzvišicu. Iza njih se pojavio treći čovjek. Koračali su polako, pognuti, poput lovaca koji se približavaju divljači. Na obali su stali i ogledali se na sve strane. Randall je nešto pokazivao. Vjerojatno je govorio da je Bradford spas potražio u rijeci i pustio se niz struju. Jedan se čovjek okrenuo i pošao prema kući. Ostali su pošli obalom za riječnim tokom. Onaj treći vratio se jašući. Sa sobom je doveo dva konja. Randall i Rourke skočiše u sedla. Trojka je odmah nastavila traganje.

Kako su Randalla pratila samo dva kauboj, John je pretpostavljao da je treći ostao kod ranjenoga Bowdrea. Ili su još na ranču, ili su na putu prema Utopiji, gdje će potražiti liječnika.

John odluči da krene natrag. Vezanim rukama držao je pušku iznad vode. Na koljenima i laktovima dopuzao je na obalu i nastavio tako do vrha uzvišice. Odatle je vidio Randalla i dvojicu kauboj. Jašući, bili su brži od bilo kojega plivača. Uskoro

će otkriti da su pošli krivim smjerom, a vjerojatno također da je šupljina u stijeni jedino mjesto gdje se Brandford mogao skloniti.

Kod kuće nije bilo nikoga. John ustane i pognut pođe prema stražnjoj strani Sadova doma. Kod zida je predahnuo i providio je iza ugla.

Bowdre je sjedio na valovu. Treći kauboj upravo je parao desni rukav njegove košulje i počeo pričvršćivati ruku uz daščicu. Bill je stajao kod ostalih konja.

— Ne mičite se! — reče John glasno.

Bowdre okrene glavu. Kauboj se također htio okrenuti, no predomislio se i ukočio se. Desnom je rukom držao daščicu, lijevom zavoju.

— Diži ruke i primakni se licem zidu — zapovjedi John. — Bowdre, ne mičite se!

Kauboj je poslušao, no osvrnuo se.

— Lice k zidu! — obrecnuo se John.

U nekoliko dugih koraka bio je iza kauboj, izvadio je njegov revolver i uperio ga u Bowdrea.

— Gdje je moj kolt, šerife? — pitao je.

— Ovdje, pokraj mene.

— Ustanite i stanite uz kauboj. Lice k zidu! S nogama je sve kako valja. Hajde!

Bowdre je polako ustao i postavio se pokraj kauboj. John mu je izvukao revolver i bacio ga u grm. Šerifov kaput ležao je uz Johnov kolt. Odmah u prvom džepu napipao je John ključ za lisičine. Teško ga je izvukao, no uspio je. Bacivši kaubojevo oružje također u grm, uzeo je svoje i počeo se povlači-

ti natraške prema konju. Ne ispuštajući iz vida protivnike kod zida, gurnuo je vinčesterku u navlaku, bacio se u sedlo i odjurio.

* * *

Isprva John Bradford nije osjećao bol nego samo neko umrtvljivanje, koje se širilo tijelom. Čak su i natkoljenice obamrle, tako da je jahao kao da je vreća mekinja. Pri konjskim skokovima sedlana jabuka zarivala bi mu se u trbuh, ali ni to ga nije boljelo. Nejasno je čuo da se i nadalje za njim puca i da olovo zuji oko njega.

Poslije nekog vremena vratila mu se snaga, ali s njom su se pojavili također bolovi.

John podigne glavu i pogleda klanac koji vodi u brda. S mukom se uspravio i namjestio u sedlu tako da je čvršće sjedio. Uhvatio je uzde zubima i neka-ko izvukao ključ.

Otključavanje lisičina potrajalo je prilično dugo. Kad je oslobodio ruke, pustio je Billa da grabi brže. Iako je znao da bi svaki čas mogao naletjeti na kojega od jahača s ranča R, John je ostao na putu.

Kod pasa počeo je osjećati toplinu. Znao je da je to krv. Tekla je iz rane na leđima. Kako protiv toga nije mogao ništa poduzeti, stisnuo je zube i držao Billa u ravnomjernom galopu.

Stigao je do prvoga parka. No ovdje nije bilo sloništa ni pomoći. Mogao ju je naći jedino kod Long Haira u drugom parku. Ali, ondje će ga zacijelo tražiti.

Razmišljanje je prekinula slabost, koja je omamila Johna. Bill je prešao u kas. Zatim je cupkao korakom. John to nije

opažao. Skvrčio se u sedlu i grčevito lijevom rukom držao uzde. Desna je nemoćno visjela niz tijelo.

John nije znao da je stigao do drugoga parka. Bill ga je nosio kao da zna kamo ide.

Kad je s mukom podigao glavu i htio pogledati gdje je, John se morao boriti s maglom koja mu je zastirala pogled. U njoj je nejasno nazreo prijateljevu kolibu, ali činilo mu se da je kilometrima daleko.

Uzde su ispale iz ruke i konj je stao. John je osjećao da se neće moći dugo održavati u sedlu. Izvukao je desnu nogu iz stremena i pokušao sići.

Sjahivanje je završilo teškim padom.

* * *

Kad je John Bradford otvorio oči, oko njega je bila neprozirna tama. Zmirkao je očima, no tmina je ostala. Sanja li, ili je možda oslijepio?

Tad je postao svjestan da negdje u blizini čuje šumove. Netko je hodao. Daske su škripale ravno iznad njegove glave. Čuli su se udaljeni glasovi. Spopala ga je mučna misao: je li u grobu? Nije li pokopan živ i sad neko staje na pokrovac njegova lijesa?

— Nije ovdje, gazda — govorio je nečiji glas.

— Nema ga? — javio se Randall. — Krvav trag vodio je ravno u ovaj park.

— Da, ali na stotinjak koraka od kolibe tragovi su se gubili.

— Znam. Nema ni konja. Kad ne bi bilo toliko goveda, mogli bismo pratiti otiske kopita. Ali sve je izgaženo. Pretražit ćemo okolicu i ući dublje u brda. I ne

zaboravite: čim ga ugledate, pucajte! Za toga odbjeglog ubojicu dajem stotinu dolara svakome tko ga uhvati.

Daske su ponovo škripale pod čizmama. Zatim se čulo kako odlaze jahači.

John je naslutio da se nalazi u rupi ispod prijateljeve kolibe. Zasad je siguran. Zatvorio je oči i opet utonuo u besvjesticu.

Trgnula ga je reska bol. Taj je put ugledao svjetlo. Dopiralo je iz petrolejke koja je visjela na zemljanom zidu. Ležao je na boku. Netko se bavio njegovim ledima.

— Probudili ste se? — pitao je prijatelj. — Nadao sam se da ću biti gotovo prije negoli se osvijestite.

John pokušava nešto reći, no nije uspio.

— Metak je prošao duž lopatice — objasnio je prijatelj. — Izgubili ste mnogo krvi. Uredio sam ranu i sad ćete biti previjeni kako valja.

Poslije nekog vremena Long Hair javio se opet.

— Gotovo — rekao je. — Zasad morate ostati ovdje. Vjerojatno će vas tražiti ponovo. Napraviti ću vam bolji ležaj. Kako se osjećate?

Long Hair stajao je pognut, da ne udara glavom o nizak strop.

Johnu se vratio glas.

— Paklenski — odgovorio je. — Kako sam dospio ovamo, prijatelju?

— Pričati ću vam to poslije. Odmah se vraćam.

Kad je Long Hair oprezno podigao dasku, u duplju je doprlo danje svjetlo. Johnov domaćin provirio je u kolibu, odgurnuo podnicu i izvukao se iz skloni-

šta. Čulo se kako hoda amo i tamo. Zatim je bacio dolje krevetninu i spustio se. Napravio je ležaj i pomogao Johnu da se ispruži na njemu. Do pasa bio je nag, ako se izuzme čvrst povoj na rani. Hlače su se bile osušile na vjetru, no u žizmama je još bilo vode. Prijatelj ga je izuo i skinuo mu čarape, pazeći pri tom da ga ne pomiče. Vrećom za brašno obrisao ga je i oмотao pokrivačem.

— Ne znam što bi bilo sa mnom da nema vaše pomoći — mrmljao je John. — Morao bih...

— Sad morate spavati, John — prekinuo ga je Long Hair.

— Da — složi se John i sklopi umorne oči. — Gdje je moj Bill?

— Na sigurnome mjestu, nadam se. Revolver ću vam staviti pokraj ruke. Tako ćete se vjerojatno osjećati bolje.

Long Hair ugasi svjetiljku i ispenetra se u klibu. Čulo se kako namješta daske na podu.

Dobar prijatelj, mislio je John. Mana u pustinji, kao što bi rekao Sad. Sad koji je sada mrtav. Ubio ga je Chip Randall.

Johnove misli izgubile su se u mraku sna.

* * *

Poslije nekoliko sati spavanja, Long Hair donio je Johnu krepku juhu. Nakon jela sjedio je naslonjen nasuprot prijatelju i slušao kako je spašen.

Priča bijaše jednostavna. Long Hair je izišao iz kolibe da donese vode i opazio je osedlanog konja. Pokraj njega na tlu ležao je jahač. Po rani na Johnovim ledima slutio je da je pogođen u bijegu i da je tražio njega. Zato ga je sakrio u rupi ispod

kolibe. Ta je rupa, pokrivena granjem, jednom služila kao prvo sklonište. Poslije je iznad nje Long Hair podigao kolibu. Bill se nalazi u obližnjoj jami, zaklonjenoj gustim granjem.

— Dugujem vam život — reče John. — Svoj dug vraćate s velikim kamatama. I pri tom ne znate čak ni to jesam li zaslužio da budem sklonjen.

— Bili ste ranjeni i nemoćni. To je dovoljno.

— Ako vam kažem da sam bježao jer sam optužen za ubojstvo?

Long Hair razrogači oči. John zanjiše glavu.

— Nedužan sam — objasio je. Ali gadno su mi podvalili.

John je pričao kako je Sad nađen mrtav, kakvi dokazi govore protiv njega i kako je uspio pobjeći.

Long Hair kimne.

— Osudio bi vas svaki sud — rekao je. — Čak i kad ne bi bilo uvjerljivoga motiva. Kako je s tim?

John je pričao o oporuci.

— Ne znam — zamišljeno će — zašto se Sad odjednom odlučio za to i imeňovao me nasljednikom.

Neko su vrijeme razmišljali o tome. Tad je Long Hair upitao:

— Ako mu je netko prijetio da će ga ubiti i uzeti zemlju? Ne bi li to objašnjavalo sve?

John je bio zbunjen.

— Ali kako se mogao nadati da će ga zaštititi oporuka?

Long Hair je odgovorio protupitanjem:

— Što bi se dogodilo s njegovim imetkom kad bi umro bez nasljednika?

— U takvu slučaju vlasnik postaje država. Dakako, priredi se

nadmetanje i ranč dobiva najbolji ponudilac.

— A najbolji, i najvjerojatnije jedini, ponudilac bilo bi utopijsko Društvo za razvoj.

— No Sad sada ima nasljednika. Chip Randall to zna, a ipak ga je ubio!

— Ubojica ne može naslijediti imovinu ubijenoga, John. Osude li kao ubojicu vas, oporuka se poništava. Ali vaši neprijatelji ne moraju uopće čekati da budete uhvaćeni i proglašeni ubojicom. Oni će doći do Samo-ve zemlje jer bjegunac, tobožnji ubojica, ne može ništa poduzeti...

John je dugo šutio. Prisiljavao se da mirno razmišlja. Kad je progovorio, njegov je glas zvučao prebijeno.

— Prijatelju — rekao je — uvijek sam se borio za zakon. Kao njegov oficir i kao izviđač često sam stavljao život na kocku. Pokušat ću razotkriti Chipa Randalla. Ne uspijem li, a to se lako može dogoditi, potrudit ću se da bude pošteno opomenut i ustrijelit ću ga kao bijesnoga vuka.

Long Hair zanjiše glavom.

— Kako da ste god uvjereni u njegovu krivnju, zakon će to zvati ubojstvom — napomenuo je. — No sad morate mirovati. Odmor je trenutno najvažniji. Poslije ću vam opet donijeti jelo.

Long Hair je ustao. Opomenuo ga je da ugasi petrolejku čim začuje da se netko približava kolibi i izišao je.

* * *

Sljedećega dana dobio je John za doručak dva kuhana jaja, kruh i maslac. Poslije jela

još je osjećao glad, što je domaćina i te kako obradovalo.

— Izići ću van — rekao je zadovoljni Long Hair — i pogledati naokolo. Chip Randall neće lako odustati od potjere. Mrzi vas. Osim toga, zbog vašega bijega gubi ugled kod punoglavaca u Utopiji. Moram se također pobrinuti za vašega konja.

Long Hair se vratio oko podneva, donijevši krepak ručak.

— Potraga se nastavlja — objasnio je. — Postavili su logor u brdima i dovukli rezervne konje s hranom. Bojim se da ne nađu vašega Billa. Tad će nam sjesti za vrat. No zasad ne možemo poduzeti ništa. Valja strpljivo čekati. I nadati se.

Tek kasno poslijepodne pojavio se Long Hair ponovo. Iako je ujutro promijenio zavoj, ustajao je u tome da se rana još jednom previje. Johna je iznenađivalo kako on to temeljito radi. Da bi imao dovoljno prikladnih zavoja, poderao je cijelu plahtu.

— Kako se osjećate? — pitao je brižno.

— Kao mumija, ali gladna — reče John.

— To je dobro. Mislim da je potreban debeo odrezak!

John je dobio najobilniji obrok otkako je ranjen. Jeo je s

tekom. Osjećao je kako mu se vraća snaga. Kad nije opterećivao desnu stranu, bolovi su nestajali.

Long Hair je upravo odnio tanjur kad se začuo konjski topot. John je odmah dohvatio revolver, koji je uvijek bio nadomak ruke. Ugasio je svjetlo.

Čuli su se koraci. Zatim glas koji je govorio:

— Hej, Long Hair, evo nas u posjete!

John je prepoznao Rourkeov glas.

Iznad njegove glave čuli su se teški koraci. Hodala su najmanje dva muškarca.

— Ovaj put bit ćemo temeljitiji — govorio je Rourke. — Prestrest ćemo ovu tvoju rupu. Gazda misli da si ipak negdje sakrio onu ptičicu. On je jednom izvukao tebe iz kaveza, je li?

Randallovi ljudi pomicali su stvari. John je ustao. Ramenima je dodirivao daske poda.

— Ovdje su dva prljava tanjura! — uzviknuo je Rourke. — Imao si društvo za večerom, ha? Gdje je taj Bradford? Gdje si ga sakrio, govori!

— Zar niste sve pregledali? — uzvratio je Long Hair mirno.

— Pokaži ga dok smo strpljivi!

Zavladala je tišina.

Čulo se kako je Rourke oštro udahnuo.

— Dobro — grozio se — odvezat ćemo ti jezik. Red, gurni žarač u vatru!

John se ukočio. Leda mu je proparala bol.

— Mučenjem nećete ništa postići — Long Hair će odlučno.

— Nemoj? Kad te pošakljam užarenim željezom, govorit ćeš drukčije.

Prošla je minuta, možda dvije ili tri.

— Mislim da je dovoljno vruće — reče Red.

Čuli su se koraci. — Aha, dobro je — naredi Rourke. — Onda, Long Hair, ne bi li radije progovorio?

— Rekao sam da mučenjem...

— Govori, ili...

John podigne zdravom lijevom rukom podnicu i gurne je u stranu. Revolver bijaše uperen u Randallove ljude.

— Baci to, Rourke!

Long Hair je stajao pokraj zida, Rourke i Red pred njim. Johnu su bili okrenuti leđima. Obojica su se htjela okrenuti, no predomislili su se. Polako su se pomakle samo glave. Pokazala su se dva iznenađena lica.

— Rekao sam da to baciš, Rourke! — ponovi John.

Rourke ispusti žarač na pod.

— Poljubite zid i ruke uvis!

Rourke je divlje psovao.

— Ovaj se put nećeš izvući, Bradford — bjesnio je. — Ostali su u blizini. Čuli bi pucanj.

— Ali ti ga nećeš upamtiti! Hajde, učini što sam rekao!

Rourke nevoljko podigne ruke i primakne se zidu. John mahne revolverom i Red se postavio uza svoga druga.

— Uzmite im revolvere, prijatelju.

Long Hair razoruža kauboje. John mu je rekao da donese njihov užad i da ih veže.

Kad se Long Hair vratio, Rourke i Red morali su leći na pod. Ovdje ih je vezao i zatim pomogao Johnu da se izvuče iz rupe.

— Moramo otići — objasni John. — Spremite sve što nam je potrebno: hranu, pokrivače, noževe i sjekiru. Ne zaboravite šibice.

Long Hair nije ništa pitao. Johnu je napravio smotak za sedlo, sebi zavežljaj s remenom koji je mogao prebaciti preko ramena. Unutra je bilo i nekoliko knjiga.

— Mislim da imamo sve — rekao je sabrano.

— Začepite obojici usta — naredi John. — Neće se dugo mučiti. Randall će ih uskoro potražiti.

Vani mu je John savjetovao:

— Trebalo bi da uzmete jednoga od njihovih konja. Ja imam svoga Billa.

— Pješačit ću — odvrati Long Hair.

— Zašto? Moramo steći što veću prednost pred Randallom.

— Pješačit ću — ponovi Long Hair.

John ga je pogledao pomalo zbunjeno, no šutio je.

— Kako hoćete — rekao je zatim. — Kad je tako, uzmite dvije čuture s vodom.

John je htio ponijeti na lijevom ramenu svoje pokrivače, no prijatelj je na to teško pristao. Zatim je preuzeo vodstvo. Obišli su kućerak i penjali se pošumljenim obronkom. John bijaše naoružan svojim koltom i Rourkeovim revolverom. Long Hair odbio je oružje.

Kad su došli u neki klanac, Long Hair je rekao:

— Čakajte ovdje!

Pet minuta poslije toga vratio se s Billom. Vezali su uza sedlo Johnove stvari. Long Hair pomogao mu je da se popne na konja. Bijaše već gotovo noć.

Iz smjera kolibe čulo se doziivanje.

Rourke i Red oslobodili su usta i tražili su pomoć.

* * *

Putovali su čitavu noć. Od bolova i slabosti Johnovo je lice postalo blijedo. Kad bi zastali zbog odmora, nije se usudio sja-

hivati. Bojao se da više neće moći u sedlo.

Kad je Long Hair napokon stao, svitalo je. Bili su u maloj travnatoj prodolini, na rubu koje je između stijena grgljala izvorska voda. Long Hair je spustio zavežljaj i rekao:

– Prešli smo tridesetak kilometara, John. Ovdje ćemo jesti i odmarati se.

John se presavio preko sedlene jabuke. Long Hair ga je morao skinuti s konja kao da je mrtav.

IV

Dva tjedna odmora djelovala su na Johna upravo čudesno. Snaga mu se gotovo vratila. Rana je dobro zacjeljivala. Kad ga je prijatelj bio spustio sa sedla, ležao je nekoliko sati u dubokoj nesvestici. Pustinjač je bdio nad njim. Potjera se nije pojavljivala.

Sljedeće noći išli su dalje, do mjesta koje je prijatelj smatrao dovoljno sigurnim.

Bilo je to izvanredno skrovište, na obali divljega potoka koji se pjenio kroz uzak klanac. Strane kanjona bile su strme i visoke. Ispod jedne ispupčine postavili su logor. Niodakle ih ovdje nitko nije mogao vidjeti.

Kad je, prošlo tjedan dana, i kad Long Hair nigdje u okolini nije mogao naći bilo kakav trag potjere, odlučili su da ostanu na tome mjestu.

John je tih tjedana jeo kao vuk. Skupljao je snagu za dan kad će krenuti na put da raskrinka Chipa Randalla kao ubojicu ili, ako mu to ne uspije, da uništi i njega i Skella.

Kad je mogao duže hodati, John je počeo istraživati kanjon. Svakog dana išao je sve dalje. Tako je naišao na jedan od onih hirova prirode kojima ona iznenađuje ljude.

Ispitivanje kanjona dovelo ga je do vodopada, koji je u dnu izdubio jezerce. Voda ga je punila do rupe, odakle je tekla kao ponornica. John je pri tom zapazio da je potok jednom tekao dnom kanjona, što je odavalo sada suho korito. No s vremenom je vodopad produbio jezerce i našao nov tok, proširivši njegovo grlo tako da je gutalo svu vodu.

Tako se John sjetio da Mystery River izbija iz rupe u stijeni. Nametnula mu se misao: nije li zapravo posrijedi isti tok?

Na povratku je John odjednom stao. Okrenuo se i pokušao zamisliti taj podzemni put.

U logoru je zatekao prijatelja zadubljenog u knjigu.

– Čovječe – počne John nestrpljivo – ovaj potok na tri kilometra ondje dolje nestaje u rupi. Znate li gdje se ta voda ponovo pojavljuje?

Long Hair podigne glavu.

– Ne znam, John – rekao je.

– Bio sam posvuda u ovim brdima i pitao sam se što je s ovim potokom. Nigdje nisam vidio da bi iz stijene izbijalo toliko vode kao kad Mystery Rivera. Njezin izvor morao bi biti drukčiji.

– A ne bi li ovo mogao biti gornji tok?

Long Hair se zamislio.

– To mi nije palo na um. Od doline Mystery Rivera udaljeni smo više od trideset kilometara.

Ali spomenuta mogućnost svakako postoji.

— Podite sa mnom — navaljivao je John. — Htio bih vam nešto pokazati.

Otišli su k vodopadu i spustili se do jezera. John je pokazao rupu u kojoj je nestajala voda i zatim suho korito. Tad je rekao:

— Zna li što bismo mogli uraditi Randallu i Skellu ako je ovo Mystery River?

Long Hair razgleda sve još jednóm i kimne.

— Malo dinamita na pravom mjestu i rupa bi mogla biti zatvorena. U jezercu bi porastao vodostaj i voda bi opet potekla nekadašnjim koritom. Ako je ovo Mystery River, može se postići da dolina postane sušna i sudbina farmi Utopijaca time je zapečaćena.

John je stajao u mjestu kao ukopan.

— Ako je tako, uništit ću Chipa Randalla. Ostat će bez sočne ispaše. Udesit ću i Skella. Propast će njegova farma.

— I Utopija — reče Long Hair namrštena lica. — I ona će nestati s lica zemlje.

* * *

Tri dana nije John mogao krenuti nikamo jer je Long Hair otišao po namirnice u dvadesetak kilometara udaljeno mjesto. Silio ga je da uzme konja, no pustinja je to odbio.

— Molim vas da me razumijete — govorio je. — Nije riječ o tome da si ne bih mogao priuštiti konja. Imam toliko imetka. I nije da me sedlo ne bi radovalo. Ali toga se lišavam zbog moje davne odluke.

John je razočarano šutio.

Kad se Long Hair vratio trećega dana navečer, nosio je tešku vreću sa zalihami. Bio je tako iscrpljen da ga je John prisilio da se odmara.

Sljedećega jutra John je krenuo. Desna ruka bila je još vezana uz tijelo. Nosač za revolver preuredio je tako da ga može nositi na lijevoj strani. Uvježbao je povlačenje i bio je zadovoljan.

Rano navečer ulogorio se pokraj pašnjaka. U svitanje bio je ponovo na konju.

Jahao je prema mjestu gdje je Sam ležao mrtav. Pretražio je svaki pedalj u bližoj okolini. Našao je samo nekoliko izbljedjelih krvavih mrlja na lišću grana.

Iz jaruge se popeo do svoga Billa i pojahao duž prijašnjih tragova. Došao je do ulaza u park. Slabačak krvav trag izgubio se kod mjesta gdje put oštro skreće za stijenu. Ovdje je dakle bila postavljena zločinačka zasjeda.

John je temeljito pretraživao tlo. Našao je tragove kopita, no tko bi mogao utvrditi da ih je ostavio upravo ubojčin konj? Na jednome mjestu konj je stajao dulje vrijeme. U tom slučaju moglo se sigurnije taj nalaz povezati s ubojicom. Nitkov nije pucao iz sedla i morao je dakle životinju ostaviti u skloništu. No nejasni tragovi o ubojici nisu govorili ništa više.

Ispitivanje je nadalje upozoravalo na to da se ubojica na tome mjestu spustio niz padinu. Moglo se po tome zaključiti da je na ranču uzeo Johnov prsten i revolver i zatim jahao prečacem, koji je nedvojbeno ispitao prije toga.

John se popeo u sedlo i pokušao otkriti kojim je putem jahao Randall. S vremena na vrijeme nalazio bi tragove kopita, no oni su mogli potjecati od Randallovih ljudi koji su sudjelovali u potrazi za njim. Randall bijaše vrlo oprezan. U kovanju ubilačkoga plana nije htio počinuti bilo kakvu pogrešku.

Na stijeni iz koje je izvirala Mystery John je stao i zagledao se u dolinu. Pred njegovim očima radili su tuceti muškaraca. Dok su jedni odbacivali zemlju lopatama, drugi su konjskim zapregama pokretali bager. Skell je gradio novo korito za Mystery River. Kao što je Long Hair rekao, nije se čekalo da bude pronađen John Bradford i da se poništi Samova oporuka. Postrance od kanala veće se podizala kuća. Farmeri su dakle nastupali.

John je sjedio u sedlu stisnutih usnica. Lijevom je rukom stezao uzde. Randall i Skell pripremali su se da беру plodove zločinačkoga ubojstva, a on to nemoćno promatra.

Do sto vragova, ne! Tako neće biti. Mora naći gornji tok rijeke i pomrsiti lopovske planove.

John se okrenuo. Pokušavao je zamisliti kuda prolazi podzemni tok. Zamišljenu crtu pratio je u cik caku, udaljujući se sve više od osi. Ako negdje neka voda ponire, naći će je.

* * *

Dva tjedna protekla su prije negoli se John opet našao u kanjonskom skloništu. Bio je mršav poput pustinijskoga vuka. Hranu je morao podijeliti na više dana negoli je bio računao, a revolverom je samo dvāput

uspio ubiti divljač. Prijatelj ga je dočekao zabrinut.

John je pričao o uzaludnom traganju za riječnim tokom.

— Sad sam siguran — objasnio je — da smo Mystery River našli ovdje u kanjonu. Ako ima pravde na ovom svijetu, to bi moralo biti točno.

— Možemo to provjeriti — reče Long Hair. Ako ova voda teče u Mystery River, svaki predmet koji nestane u grotlu morao bi se poslije nekog vremena pojaviti u dolini.

Do bijesa, razumljivo! Valja uzeti nešto što pliva ali se ne lomi i lako se opaža. Na primjer, kad bih na komade drveća pričvrstio bijele krpe!

Odmah poslije jela John se dao na posao. Sasjekao je usahlo drvo i žrtvovao nedjeljnu košulju za oznake.

— Ujutro ponovo odlazim u dolinu — rekao je. — Navečer počnite puštati komade. Svaka dva sata jedan. Ili svakoga sata.

U sedlo se John popeo zadovoljan. Više nije podvezivao desnu ruku. Navečer je povrh Sadowa ranča postavio logor. Otišao je do ruba stijene i provjerio gdje se može spustiti. Zatim je promatrao dolinu.

Prva kuća bila je dovršena. Tri su bile u gradnji. Jarci za navodnjavanje bili su iskopani. Svi su sad radili na velikomu, koji je morao primiti rijeku. Još tridesetak koraka kopanja i početak će probijanje.

Čim se razdanilo, John je otišao na svoje mjesto. Uzeo je sa sobom čuturu s vodom i malo hrane. Satima je ležao i potrbuške zurio u vodu.

U podne je prigrizao i utažio žed, ne odvrćajući pogled od rijeke. Oči su ga već pekale, no nije se usudio da ih odmori. Kad je dan odmakao i kad je sjena stijene pala u vodu, John se počeo zabrinjavati. Otkako je prijatelj poslao prvu oznaku protekla su gotovo dvadeset i četiri sata. Zar ona voda koje se tridesetak kilometara daleko u brdima gubi u zemlji zaista nije Mystery River?

Nije li maloprije plivalo ondje dolje nešto bijelo? John osjeti kako mu jače udara srce.

Evo, opet se nešto bjelasa! Poskakuje, žaranja i izranja u uskomešaloj vodi. Sad će doseći granicu sjene. Je li to komad drveta s bijelom oznakom?

John se povuče s ruba i ustade. Bio je napet kao luk. Da, pojavile su se oznake, utvrdio je slavodobitno.

U logoru je John počeo pripremati obrok, obilan koliko je god dopuštala zaliha. U mislima se bavio svojim planovima. Sad kad je bio siguran da će pobijediti, nije htio da stradaju građani Utopije, makar bili punoglavci, kako ih je nazvao Long Hair. Sigurno je da nisu svi jednaki. Međutu njima također je Helen Drake, na primjer, zatim zgodna učiteljica Nancy Madison, koja je jednom već bila žrtva prijevare. A sad bi izgubila i zadnju uštedevinu.

Ne, nad ljudima iz Utopije John neće lomiti štap. Njegovo je da bude kažnjen ubojica prijatelja. Njegovi su protivnici Chip Randall i J. Worthington Skell. Građane Utopije mora upozoriti da se spase dok je moguće. Tko ga ne bude poslušao,

bit će sam kriv zapadne li u nevolju.

Kad se smračilo, John osedla Billa i krene prema Utopiji. Osjećao se dobro. Ništa ga nije moglo zadržati. Kad je jahao južnim rubom doline, promatrao je na lijevoj strani logorske vatre radnike. Sutra će biti gotovi s poslom.

Kad je John skrenuo u široku glavnu ulicu, zapazio je da ni u jednoj kući ne gori svjetlo. Samo je prizemlje hotela bilo osvijetljeno jednom jedinom svjetiljkom. Ali unutra nije vidio nikoga. Zato je odmah odjahao do stražnje strane škole, da bi razgovarao s Nancy Madison. No ni kod nje nije bilo svjetla. John se vratio na glavnu ulicu. Ah, da! Svi prozori suda bili su osvijetljeni. Čitav prvi kat. Stanovnici su se zacijelo okupili ondje i zato je grad pust.

John je privezao konja kod staje sa stražnje strane hotela i pošao prema sudskoj zgradi. Zidna svjetlika osvjetljavala je prostrano stubište.

Kroz široka vrata mogao je John baciti pogled duž cijele dvorane. Premda su se svi stanovnici Utopije okupili na tome mjestu, prostorija je bila ispunjena jedva do polovice. Skell je planirao grad za velik priraštaj. S maloga podija upravo je govorio prisutnima.

John je skinuo mamuze i gurnuo ih u džep. Na vršcima prstiju prišao je bliže, tako da je mogao razumjeti Skellove riječi.

— Time smo se sasvim približili ostvarivanju vaših očekivanja — govorio je Skell. — Sutra će biti minirana stara obala i Myster River poteći će po farmama. To će biti samo dobar

početak ostvarivanja velikih planova što sam ih pripremio za Utopiju. Sljedeća je zamisao osnivanje prijevoznickoga društva. Njegove će kočije dovoziti putnike i poštu. Teretna kola dopremat će robu i odvoziti proizvodnju s farmi na tržište. Društvo će biti neovisno, kao što zahtijevaju zakonski propisi. Zato bi trebalo da u njega investirate koliko god možete. Mister Bingham Drake pripremio je potrebne papire i svakome će izići u susret. Budući da je razvoj doline u svakom pogledu očit, ne bi trebalo da škrtarite. Naprotiv! Što mislite o mome prijedlogu?

Odjeknuo je pljesak. Skell je sjajio, velik i moćan, ugrijan zadovoljstvom.

— Ima li kakvih prigovora?

— nadvikivao je pljesak.

— Da! — javio se glas s vrata.

Glave su se okrenule kao na potez koncem.

John Bradford koračao je prema podiju. Sivim očima šibao je Skella.

— John Bradford! — reče prigušen glas.

John ga je prepoznao. Bila je to Nancy Madison! Ali pogled nije odvrćao od Skella. Osvrnuo se samo kad je na lijevoj strani krajičkom oka opazio kretnju. Šerif Jake Bowdre, s rukom u rupcu, gurao se prema izlazu.

John skoči na podij i okrene se prema okupljenim ljudima. Vidio je još samo kako Bowdreov šešir nestaje niz stubište.

Vjerojatno je hitao k Randallu, po njegove ljude. Neka! Prije nego Bowdre dovede pomoć s ranča R, John će već biti daleko.

Govorljivi Skell kao da je onijemio. Randall mu je tvrdio da se Bradfordom više neće biti teškoća. To je protumačio da ga je uhvatio i uklonio po kratkom postupku. I on sâm, Skell, volio je o nekim stvarima govoriti u suzdržanim navještajima. Nenadana pojava mrtvaca zabezegnula ga je. Stao je na suprotnu stranu podija i zabuljio se u Johna kao u priviđenje.

Slično su djelovali Skellovi doskorašnji slušatelji. Pred Johnom su bile razrogačene oči i otvorena usta.

Unatoč iznenađenju, Nancy Madison djelovala je prije kao da joj je odlaknulo negoli kao da je uzdrmana. Helen Drake čak se fakiški smješkala. Zapazio je također dvije stare dame, ponajviše zbog izvanredne sličnosti u licima i haljinama. Zacijelo su to sestre Harper, Deborah i Abigail, koje su dovele Nancy Madison u Utopiju. John je prepoznao i druge ljude. Na primjer otmjenoga doktora Corkera i njegovu suprugu, hotelijera Cyrila Spraguea i njegovu debelu družicu, koja je na onom balu plesala kan-kan.

John je počeo govoriti polako, a ubrzo je u to unio žar i brzinu.

— Nemam baš razloga da vas osobito cijenim — rekao je. — Većina od vas zaslužuje naziv umišljenih punoglavaca, koji su došli ovamo da ušićare koliko je god moguće, da se okoriste trudom onih što su pripitomili ovu zemlju. Trudim se da vas opomenem samo zbog rijetkih iznimaka među vama.

Neka su lica porumenjela. Doktor Corker ljutito se promeškao. Ali nitko nije progovorio i John nastavi:

— U meni gledate odbjegloga ubojicu, što nisam. Ubojice Sama Sourbiera zovu se Chip Randall i J. Worthington Skell. Kad vam je Skell uzeo novac, s obećanjem da će skrenuti rijeku, nije znao da se prevario. Kako je jedna strana doline viša negoli druga, korito se može skrenuti samo na jednomu mjestu, a ono se nalazi na Sourbierovu ranču. Kad je to sa zakasnjem otkrio, htio je ranč kupiti, no Sourbier ga nije htio prodati.

Zbog toga je Sourbier morao biti uklonjen. Randall mu je otkazao zakup pašnjaka, čime je mali rančer bio prisiljen da napusti dolinu i da negdje drugdje potraži ispašu za svoju stoku. Očekivalo se da će jeftino prodati ranč, no Sourbier je sve prozreo i izračunao je što bi mogla vrijediti zemlja. Ali lopovi nisu htjeli samo tako ostati bez lijepih profita. Kad smo Sourbier i ja bili u brdima, ušuljao se Randall u prijateljevu kuću. Uzeo je moj rezervni revolver i zlatnu alku za rubac. Zatim je iz zasjede mojim oružjem ustrijelio Sourbiera. Leš je sakrio u jarku i ostavio pokraj njega prsten, dok je revolver vratio u moj smotani pokrivač.

Zato je Randall vodio potjeru, kao što ste jamačno čuli od njega samoga. Vodio ju je upravo onamo gdje je ležao mrtvi Sourbier, pokraj kojega je odmah našao prsten i utvrdio da je moj. Zatim me nije vodio u zatvor, nego u Sourbierovu kuću. Ondje je odmah htio vidjeti moje pokrivače, i u njima otkrio je cružje kojim je Sourbier ubijen. Tako sam bio upecan. Morao sam bježati. Sad sam se vratio

da okrenem batinu na drugu stranu i da uzvratim udarac. A vratit ću ga tako da će im prisjesti namjere i planovi. Randall i Skill radili su tako vješto da ne mogu naći dokaze koje bi sud prihvatio. Ali pravedna sudbina omogućila mi je da uništim obojicu. To ću i učiniti.

John je zastao. Taj put Skell se pribrao. Vratio mu se glas, jedino što nije imao prvotnu snagu.

— Čuli ste nemoguću priču — tvrdio je. — Kako bi Sourbierova zemlja došla u naše ruke kad ju je oporučno ostavio njemu?

— I taj ste problem riješili — objasni John. — Čim ste mi u čizme gurnuli ubojstvo, onemogućili ste me da budem nasljednik. Država će posjed dati na nadmetanje. Kako će se javiti samo jedan kupac, dobit će ga jeftino. A kupac ćete biti vi!

John se opet okrenuo prema dvorani.

— Lukavo, je li? — rekao je. — Metak iz zasjede, tobože izgubljen prsten, podmetnuto oružje i obojica, Sourbier i ja, maknuti smo s puta. No lopovsko lukavstvo neće donijeti profit! U dolini neće procvasti farma. Savjetujem vam da raspustite Društvo za razvoj i da vratite novac dok nije kasno. Ne kupujte akcije Prijevoznickoga društva jer ga neće biti. A prije svega tražite od Skella da se odmah naprave obračuni.

Doktor Corker uzrujano je ustao.

— Ovoga je dosta! — žestio se. — Ubojica traži od nas da se okrenemo protiv čovjeka koji je stvorio grad vrijedan življenja. Koji nam je omogućio da dobro

zaradimo na pošten način i koji nam nudi mogućnost da zaradimo još više. Sve si to dopušta odbjegli ubojica! Gdje je šerif? Zašto ne obavlja svoju dužnost? Neka zatvori ovog nitkova!

– Dolazim! – javio se Jake Bowdre s ulaza u dvoranu.

Šerif je žustro koračao srednjim prolazom, držeći slomljenu ruku u rupcu na prsima. I on je sad nosio revolver na lijevoj strani.

John je koraknuo natraške. Bowdre nije posizao za oružjem. John također.

Bowdre je koraknuo na podij. Lijevim se bokom postavio prema Johnu:

– Bradford, zahtijevam da se predate. Moja je dužnost da vas uhapsim.

— Pokušajte! Ali ne prinosite ruku dršku oružja — opominjao je John.

— Ponavljam zahtjev! — reče šerif oštro. — Ne opirite se zakonu!

— Imate pravo kad spominjete opiranje — dobaci John. — Ne kanim ispaštati ubojstvo koje mi je podmetnuto.

Je li šerif igrao na kartu koju nitko ne bi pogodio? Stajao je okrenut tako da se nije mogao nadati tome kako će povući brže od Johna. Hoće li time pokazati da uopće ne namjerava potezati oružuje? Ili je posrijedi trik?

John je pokušao skočiti na stranu. Ali je bio previše usredotočen na Bowdre. Bowdre je bio brži od njega. Metak je udario u plamenicu Bowdrea i udario ga u rameno. Metak ga je pogodio ispod desnoga ramena, no bol nije osjećao. Bio je previše usredotočen na to da izvuče revolver i da puca prije nego Bowdre po-

novopali. Šerif se morao okrenuti i sagnuti da bi dobio prednišan cilj koji je sad bio na podu. Ruku nije mogao dovoljno pomaknuti. Morao se prilagoditi čitavim tijelom.

. Johnov je revolver sijevnuo. S pravom si je mogao čestitati što je tako dobro uvježbao lijevu ruku. Metak je pogodio šerifa u prsa i zbacio ga s podija.

Malena pojedinost bila je za Johna spasonosna. Šerifovi prsti nisu virili iz zavoja, kao što bi bilo prirodno. Izgužvani povoj na vrhu nije mogao služiti ničemu, osim, dakako, za skrivanje oružja.

John prijede pogledom preko prestrašenih promatrača. Helen Drake skočila je sa stolca. Bila je zbunjena. Nancy je buljila u njega, pokrivajući dlanom usta. Činilo se da jedino sestre Harper promatraju dramu s druge strane. Stare dame gledale su pred sebe svijetlim očima.

John je skočio s podija i požurio sredinom dvorane prema vratima. Ljudi koji su sjedili na rubnim stolcima odmicali su se.

Upravo kad je stigao do zadnje stube, na uličnim vratima pojavila su se dva jahača s ranča R.

S tim John nije računao. Ujedno nije mogao znati da dvojica Randallovih dan i noć prate njegova sumnjiva kompagnjona Skella. Bez oklijevanja ispalio je dva opominjuća hica. Kauboji su ponovo istrčali na ulicu. Treći ih je hitac morao zadržati ondje.

Tad je John požurio prema stražnjim vratima. Skinuo je zasun, otvorio ih i sunuo van. Obišao je staju i ogledao se naoko-

lo. Bill nije bio na svom privezištu!

Na kraju ulice odjeknuo je topot skupine jahača. Dvojica koja su odvela konja i zamalo iznenadila Johna dovikivala su nadošlima veliku novost. Chip Randall odmah je zapovijedio:

— Raštrkajte se i opkolite grad! Ni miš da se ne provuče!

John potrči prema drvećem obrasloj kosini. Kad je zastao, za ugao sudske zgrade zamakla su dvojica. John je znao da su ga opazili. Da su na konjima, bio bi propao.

John potrči natrag k staji. Kad je zavrnuo za ugao, čuo je kako zrakom zuji olovo. No trčao je niz uličicu dalje, od jedne sjene do druge.

S glavne ulice odjekivale su Randallove zapovijedi.

— Tom, blokiraj sjeverni put. Bib i Gentry na zapadni obronak. Frank, zaposjedni južni izlaz. Rourke i Kansas na pročešljavanje istočne strane, jedan s prednje a drugi sa stražnje strane kuća. Tucker, ti ideš ovom stranom. Ja ću pretraživati prolaze.

John se kretao prema jugu. Kad je začuo topot na ulici, stao je. Jahač Frank odsjeći će ga od južnoga izlaza. Okrenuo se natrag u uličicu i počeo u tami tražiti mjesto gdje bi se mogao skloniti.

Kad bi imao konja! Ali ni u jednoj od ono malo staja nije se mogla naći bilo kakva životinja. Najamna staja bila je sjeverno od njega, u blizini progonitelja. Ali što to znači? Neće potrajati dugo i približit će mu se. Na konju bi mogao pokušati da umakne. Kao pješaka uhvatit će ga, prije ili poslije.

John se počeo prebacivati prema sjeveru.

Topot je zamuknuo. Nije bilo povika. Mjesec još nije bio izašao, no Johnu je bila dovoljna svjetlost zvijezda. Poput sjene klizio je od kuće do kuće, uzalud pokušavajući da nađe otvorena koja stražnja vrata.

Kod hotela priljepio se uz kuhinjski zid. Nedaleko od nje ga ljeskao se čelik oružja. Prije ko na ulici netko je govorio: — Što radite vas dvije na ulici? Zaburom sam vas mogao ustrijeliti.

— Jeste li čoravi? — zajedljivo će ženski glas. — Ne vidite razliku između visokoga muškarca i dviju malih žena?

Zašto se ne poslužite naočalama?

— Trebalo je da ostanete u dvorani s ostalima, dok ovo ne svrši.

John šmugne u staju. Ni tu nije bilo konja pa se vratio u prijašnji zaklon, prišuljavši se k uglu. Odatle je mogao vidjeti tragača kako oprezno napreduje. Sudeći prema zapovijedima što ih je izdao. Chip Randall, to je morao biti on.

Randall je ostavio za sobom najamnu staju. John se morao nekako provući pokraj njega.

No uprkos tami, to neće biti lako. Vrata na kućama bila su pozatvarana. Sporednih zdanja bilo je malo, a između njih i obronka patrolirala su dva jahača. Dakle, najmanje tri para očiju promatrala su uličicu u kojoj je bio bjegunac.

John se usudio micati samo onda kad je vidio da Randall zaviruje u staju, ili kad bi na trenutak nestao u prolazu za glavnu ulicu.

Dosegavši sljedeći prolaz, John je na drugom kraju ugledao dućan sestara Harper. Ujedno je pred njim bio jedini osvijetljen prozor. Po tome je zaključio da je Randallov čovjek malo prije opominjao sestre Harper.

Prešavši na drugu stranu ulaza, John se počeo povlačiti uz stražnji zid kuće. Dvije kuće dalje bio je Randall. Otkrivši stražnja vrata, John pritisne kvaku. Zatvoreno. Preostalo mu je još samo da se priljubi uz dovratnik i da čeka. S revolverom spremnim za udarac.

Randall je kod kuće sestara Harper zastao i pogledao niz ulicu. Zatim se počeo približavati vratima pokraj kojih se skutrio John. Kad ga je opazio, stao je i podigao revolver.

John je skočio i udario ga.

Iako je izveden ljevicom, udarac bijaše snažan. Randall je zateturio natraške, opružio se na tlu i nije se micao.

John je osluškivao. Kad ga je netko čupnuo za rukav, sledio se. No tihi glas govorio je:

— Ovamo, mladiću!

John se okrenuo. Vrata su bila napola otvorena. Ne razmišljajući, koraknuo je preko praga. Odmah za njim vrata su se tiho zatvorila. Samo stavljanje zasuna prouzročilo je slab šum.

Spasiteljica je vodila Johna za rukav jer je bilo tamno. Vani se Randall osvijestio i počeo urlati kao da je podivljao:

— Bib, Gentry, jedan od vas odmah neka ide prema gradskoj staji! Klipan je prošao pokraj mene!

Johnu se oteo smijeh.

Kroz vrata koja su se odškri- nula prolilo se svjetlo. Sestra

koja je vodila Johna odmah ga je uvela u sobu i zatvorila je, kazavši tiho:

— Abby, oborio je onoga Chipa Randalla. Sklonila sam ga prije nego strada.

Abigail Harper smješkala se i rekla je:

— Sjednite, gospodine Bradford. Budete li šaptali, ovdje ste sigurni. Kroz zastore se ne vidi. Zaključala si vrata, Debby?

— Dakako. Samo sjednite, gospodine Bradford.

John je sjeo. Sestre su se smjestile njemu nasuprot i radoznalo ga promatrale.

— Zašto ste to učinili? — pitao je nenadani gost. — Rečeno vam je da sam ubio Sada Sourbiera. Obadvije ste vidjele kako sam pucao u Bowdrea.

— Učinile smo to — objašnjava- vala je Abigail — zato što ne vjerujemo da ste ubili mistera Sourbiera. Kad ste pucali u mistera Bowdrea, bio vam je pod- muklo ugrožen život. Ono što ste imali reći, kazali ste bez okolišanja i jasno. Svoj slučaj ocrtali ste tako da jednostavno moramo vjerovati u vašu ne- dužnost. Zar ne, Debby?

Deborah je kimnula poput prpošne male ptice.

— Upravo tako, mister Brad- ford. Jake Bowdre dobio je što je zaslužio. Morale smo misliti na to da i prije neki ljudi nisu vjerovali u vašu krivnju. Helen Drake i Nancy Madison češće su posjećivale ogovarane ljude u Rositi. Utvrdile su da su dobri ili čak bolji negoli mnogi drugi. Ti su mi ljudi mnogo pričali o vama i o Chipu Randallu. Rekli su i to zašto ste odavno u nepri- jateljstvu, te da vas je mister Sourbier pazio kao otac.

– Svidjeli ste se djevojkama – nadovezala je Abigail Harper. – Ali vaši posjeti ljutili su mistera Skella. Osobito je nezadovoljan s Nancy, zato što je htjela da djeca iz Rosite posjećuju njezinu školu. Obadvije mlade dame vrlo su samostalne i same stvaraju svoje sudove. Kao i nas dvije, koje smo u godinama – doda Abigail Harper samosvjesno. – Da vas ponudimo šalicom čaja, mister Bradford?

John je odbio, iako mu bijaše toplo oko srca.

– Vjerujete li u ono što sam rekao o Skellu? – zanimao se.

– Krivo ga prosuđujete – glasio je iznenadujući odgovor.

– On jamačno nema ništa zajedničko s podmuklim Randallom. Randall je i njega nasamario kad mu je prodavao južne pašnjake. Tvrdio je da se Mystery River može skrenuti bilo gdje. Ovdje je zatim igra sa zemljom mistera Sourbiera. Sutra će voda biti puštena u kanale i južni pašnjaci pretvorit će se u farme. Ali pustimo to. Mi vam pomažemo zato što ste nedužni i što je Randall prema vama još gori negoli prema nama građanima Utopije. Do sutra dan morate ostati ovdje. Kad Randall otkrije da konj nije nestao, još će jednom sve pretražiti. Tek će tada biti uvjeren da ste pobjegli pješice. Sutra poslijepodne svatko će htjeti prisustvovati probijanju stare obale. To je pravo vrijeme za bijeg.

– Ali bojim se da ćete morati spavati u dućanu – objasni Debby. – Nemamo gostinjske sobe.

– Spavat ću ondje sasvim dobro – reče John.

Sestre su otišle i u skrovitu kutu trgovine napravile udoban ležaj. Zatim su ugasile svjetlo i odvele ga na počinak.

– Želimo vam laku noć, mister Bradford – Abigail će.

– I ja vama – uzvratiti John.

– Neka vas ne muče snovi.

Sestre su izišle. Čulo se kako stavljaju zasun.

John je dugo zurio u tamu. Nancy Madison, Helen Drake i sestre Harper nisu punoglavci. Mnogi drugi jamačno također. Ali kako mora kazniti Chipa Randalla i J. Worthingtona Skella, trpjet će i one. Do vraga!

Zaspao je kasno, probudio se rano. Sestre su ga pozvale na izvrstan doručak. Zatim je morao ostati u sobi, dok su one posluživale u trgovini. Potjera koje su se plašile nije počinjala. Randall je dakle bio uvjeren da je bijeg uspio.

U dvanaest sati dućan je zatvoren. Sestre su brzo pripremile ručak. Dok su se uređivale za izlazak, John je ponovo bio u skloništu iza polica. Prije negoli su otišle, opomenule su ga da ne izlazi prerano. Obavijestile su ga ujedno da je njegov konj u najamnoj staji.

Uzbudene poput djevojčica uoči predstave, krenule su sestre Harper na mjesto velikoga događaja. John je čekao dok nije bio siguran da je grad pust. Tad je krenuo. Billa je uistinu našao kod jasala. Osedlao ga i pojahao prema brdima zapadno od prijevoja. Zatim je skrenuo prema stijeni iz koje je izvirala Mystery. Legao je potrbuške i promatrao što se događa u dolini.

Stanovnici Utopije okupili su se na stanovitoj udaljenosti od rijeke. J. Worthington Skell opet im je držao govor. Na mjestu gdje je trebalo da se napravi proboj, jedan je čovjek čekao znak.

Poslije Skellova govora do Johna je dopro pljesak. Tad se Skell okrenuo i podigao ruku. Čovjek na obali sagnuo se i pripalio šibicu. Kad je fitilj počeo gorjeti, brzo se počeo udaljavati.

Dio obale odletio je u zrak. Odjeknula je mukla eksplozija. Nekoliko trenutaka nije se vidjelo ništa, samo dim i prašina. Tad se ponovo začuo pljesak. Ljudi su oduševljeno vikali. Val prljave vode prelijevao se u kanal.

Rijeka bijaše skrenuta.

Uz trpak osmijeh John je promatrao kako se pune ogranci. Skell i Randall vjerovali su da su stigli do cilja, ne sluteći da su već izgubili igru.

John je odjahao u grad u kojemu je Long Hair kupio hranu. Noć je proveo pod zvijezdama. Ujutro je otišao u trgovinu. Nabavio je dinamit, fitilje i upaljače. Zatim se vratio u logor i ispričao prijatelju što je vidio.

— Tako, pomogle su vam sestre Harper? — čudio se Long Hair. — Dva punoglavca manje. Jeste li im rekli što namjeravate?

— Nisam. Nisam se usudio. One čvrsto vjeruju u Skellovo poštenje i uložile su novac u njegov projekt. Možda bi me ipak radije predale Randallu negoli da ostanu bez svoje uštedvine. No sve sam opomenuo i savjetovao im da povuku no-

vac. Više od toga nisam mogao učiniti.

— Bit će gadno pogodeni. Svi koji su uložili novac kao i miss Madison, do zadnjega centa.

John je šutio. Nije spominjao kako ga od trenutka nabavke dinamita muči misao o nepravdi. Zbog Sada mora kazniti Randalla i Skella, ali... Pokušavao se tješiti time da u borbi protiv nepravde uvijek stradaju i nedužni.

Poslije podne odnijeli su dinamit k jezercu ispod vodopada. Neko su vrijeme zamišljeno promatrali rupu u kojoj je nestajala voda. John se snuždio.

— Snažno punjenje ondje, i tamo prijeko — pokazivao je njegov prijatelj. — Moralo bi uspjeti. Što vi mislite? — Kad nije bilo odgovora, okrenuo se. John je sjedio na kamenu, podbočivši glavu rukama. — Nešto nije dobro? — pitao je Long Hair.

Na Johnovu licu vidjelo se kako se muči.

— Ne mogu to učiniti — govorio je. — Ne mogu nedužni ljudi stradati zato što moram kazniti dvojicu lopova. — John dohvati vreću s dinamitom, ustade i baci je u jezerce. Bore na njegovu licu postale su mekše. — Ne ide! — rekao je. — Sada je ubio Randall. Obračunat ću s njim kao muškarac, ne kao kukavica. Bolje će biti da to sređim revolverom. Skell je sukrivac u tom ubojstvu. No takvoga lopova potrebno je neko vrijeme pratiti i ščepati ga na sljedećem poslu.

John obriše čelo, okrene se i stane se penjati.

U logoru je počeo spremati torbe. Long Hair promatrao ga

je šutke. Kad je John pričvrstio opremu, okrenuo se i rekao mirno:

— Kad svršim s Randallom, neću se vraćati ovamo. Ne bih htio da zbog mene opet imate neprilika. Rastajemo se, prijatelju! Još sam vaš dužnik. To ću ostati do kraja života.

Long Hair je ustao i stisnuo mu čvrsto ruku.

— Volio bih da vas mogu odvratiti od te odluke — rekao je.

— Strašan je čin uzimanje tuđega života. Zakonu možete pobjeći, savjesti ne.

— Potpuno sam uvjeren da je Randall ubio Sada Sourbiera i savjest me neće mučiti. Svejerno je uzme li ubojici život zakon ili osvetnik.

— Ne, nije isto. Bojim se, John, da ćete to morati spoznati.

* * *

Sljedećega jutra John je ujahao u dolinu Mystery Rivera. Pogledao je prema farmama. Posvuda je vrvjelo od muškaraca i žena. Nešto se moralo dogoditi.

John skrene. Billa i pođe prema stijeni. Odatle je mogao sve bolje vidjeti.

Ljudi su se uzbuđeno muvali obalama kanala. Djelovali su kao mravi kojima je razoren mravinjak. John potraži pogledom mjesto gdje je skrenuta rijeka. Voda je nesmanjenom količinom tekla u glavni kanal, no u ograncima je gotovo nije bilo. Prvi su još bili napola puni, ali oni udaljeniji jedva da su išta dobivali.

John predahne. Skell je krivo procijenio izdašnost rijeke. Iskopano je previše kanala. Htjeli

su navodnjavati preveliku površinu.

Priroda je učinila ono čega se John libio. Zamisao s farmama pokazala se promašenom. Rijeka je mogla natapati samo dio zemljišta. Čak i pri tom bit će nevolja jer Randall je zacijelo htio da dio vode opet dolazi na njegove pašnjake.

Johnove misli odlutale su k Nancy i sestrama Harper. Kako će one doživjeti tu situaciju? Kad bi Skell bio poštenjak, morao bi farmerima vratiti novac i podijeliti udio pojedinaca u Društvu za razvoj. No kao što je sigurno da je voda mokra, tako je nedvojbeno da je Skell lopov. Akcije i prodaja farmi, zajedno uzevši, tvore lijep imetak. Skell će pokušati da s tim nestane prije negoli ljudi budu svjesni toga što se dogodilo, vjerojatno već danas.

John se povuče s ruba stijene.

Obračun s Chipom Randallom morao se odgoditi. Sigurno je da Chip neće pobjeći iz doline.

* * *

U Utopiji je ponajmanje bio uzrujan J. Worthington Skell. Njemu bijaše potpuno svejedno hoće li navodnjavanje uspjeti ili ne, samo ako pravodobno strpa dolare u džep. Njegova je briga bila kako da izbjegne plaćanje polovice Chipu Randallu, koji ga nastoji priklještit. U zadnje vrijeme oštro ga nadgleda. Skellu bijaše jasno da klipani očekuju kako će u roku od dvadeset četiri sata pokušati da podbrusi pete. No kako god lukav bio, Randall još nije dorastao čovjeku kao što je J. Worthington Skell. Ni do koljena!

Randall će očekivati da žrtva krene u bijeg u mraku. No iskusni lisac zna koje je vrijeme najbolje za takav pothvat. Samo bi šeprtlja birao trenutak kad se vidi malo ili ništa.

Kad su mu uzbuđeni građani javili da voda ne može puniti ogranke kanala, odmah se odvezao na mjesto događaja i počeo razmatrati položaj poput generala, objašnjavajući pri tom da je posrijedi potpuno prirodna pojava. Nema razloga za zabrinutost, tvrdio je. U tri sata poslijepodne sve će podrobno objasniti na sastanku u sudu. U međuvremenu neka se nitko ne uznemiruje. Iz svega stoji glavom J. Worthington Skell.

Vrativši se u grad, Skell je u hotelu naručio obilat ručak. Poslije jela otišao je polako u svoju kuću. Zatvorivši vrata iza sebe, dao se na posao. Otvorio je čvrst ormar, koji mu je služio kao sef, i spremio novac u crnu torbu što bi je svatko zamijenio s onakvom kakvu nosi doktor Corker. Sve je uredno složio, papirnate novčanice i vrećice s kovanicama. Zatim je počeo spaljivati papire i poslovne knjige. Ostavio je samo poveliku bilježnicu. Njezini listovi bili su oblijepljeni izrescima iz novina. Ovdje je bila također potjernica sa slikom stanovitoga Jamesa W. Kellera. Ako se izuzmu brkovi i podreže kosa, ako se razdjeljak sa sredine premjesti na lijevu stranu, dobiva se lik J. Worthingtona Skella iz Utopije.

Skell je neko vrijeme promatrao sliku kao da pred sobom ima dragocjenost, zatim je zaklopio bilježnicu i položio je u torbu. Tada je pogledao u donju

ladicu pisaćega stola. U njoj je bila kutija talka, sijeda brada i dva siva čuperka kose. Skell nije mogao odoljeti želji da iskuša bradu, da provjeri drže li dobro žice što se nataknu preko ušesa. Bio je zadovoljan, skinuo ju je i stavio opet u ladicu.

Netko je pritisnuo kvaku na prednjim vratima i zatim pokucao. Skell prijede pogledom po sobi. Ne, nigdje nije bilo ničega sumnjivoga. Zatim je otvorio.

— Ah, vi ste, Chip! — čudio se. — Upravo sam htio krenuti u sud. Sazvao sam te dobre ljude da im objasnim ponašanje rijeke. Moram ih umiriti.

Randall se podrugljivo smješкао.

— Bolje će biti da se toga manite, prijatelju — rekao je. — Vrijeme je da se podijelite sa mnom i nestanete prije negoli ljudi navale da im se vrati novac.

— Dotle još nismo došli — mislio je Skell. — Prodaja akcija za Prijevozničko društvo još nije u pravom zamahu.

— Prokleti halapljivac! — reče Chip Randall. — Budete li oklijevali, visjet ćete na nekom drvetu i njihati se na vjetru.

— Ne zabrinjujte se! Ovo su za mene sitnice. Nekoliko dana prodaje akcija bogato će se isplatiti.

— Glupost! Tako se dugo nećete održati.

— Dodite na sastanak i čudit ćete se.

— Dobro — otegnuto će Randall. — Ako zaista uspijete umiriti svjetinu tako dobro da nastavi davati novac, dobivate od mene još tjedan dana.

S vrha prijevoja John je otkrio da u gradu nema kauboja. Moglo bi se dogoditi dakle da naleti samo na Chipa Randalla, no to bi mu upravo odgovaralo.

John skrene Billa i u velikom luku pođe prema gradu. Opet su sve kuće bile puste, trgovine zatvorene. Slutio je da su građani i taj put na sastanku. Razloga za savjetovanje bilo je dovoljno.

John je ujahao u prolaz iza Skellove kuće, privezao konja i potražio mogućnost da uđe. Obadvoja vrata i prizemni prozori bili su zatvoreni. Samo na prvom katu sa stražnje strane jedan je bio napola podignut. John je u staji našao ljestve i začas se poslužio njima.

Kad je u pisaćem stolu našao samo lažnu bradu razočarano je slegnuo ramenima. Prišao je okovanom ormaru. Bez velike nade počeo se baviti bravom i veoma se iznenadio kad su se otvorila. No zadovoljstvo je splasnulo kad je otkrio da je ormar prazan.

Pretraživanje sobe dovelo ga je do crne torbe iza naslonjača. Podigao ju je. Bila je prilično teška. Stavio ju je na stolac i otvorio je. Odozgo je bila bilježnica. Ispod nje ono što je tražio: novac!

John slavodobitno kimne. Sve je kako je računao. Skell je namjeravao izvjetriti.

Otvorio je teku na sreću. Naletio je na potjernicu sa slikom nekoga Jamesa W. Kellera. Dje-lovala je nevjerojatno poznato. Trenutak poslije bilo je Johnu jasno da to nije nitko drugi nego Skell s podrezanim brkovima i postrance začešljanom kosom. James W. Keller i J. Wor-

thington Skell bili su dakle ista osoba!

John pročitao nekoliko novinskih isječaka i zazviždi kroz zube. Zatim je istrgnuo te oblijep-ljene listove i vratio bilježnicu u torbu.

* * *

Građani Utopije otišli su sa sastanka umireni, učvršćena povjerenja u J. Worthingtona Skella. Rekao im je da je novomeksičko sunce godinama, čak stoljećima, isušivalo južni dio doline. Žedna zemlja sad pije halapljivo vodu u kojoj je tako dugo oskudijevala. No već za nekoliko dana zasitit će se. U kanalima i prokopima povećat će se vodostaj i s navodnjavanjem neće biti teškoća. Sve se odvija po zakonima prirode, koji se, srećom, ne mogu zaobići. S njima se mora računati. Na kraju će zemlja biti vrednija toliko koliko se temeljito navlaži. Na takvoj podlozi žetve će biti bogate.

Prema tome, ne treba strašiti. J. Worthington Skell ne bi inače u pothvat uložio sve što ima. A on je potpuno miran i ne boji se. Kao i uvijek, svi se mogu pouzdati u njega.

Skellovo tumačenje nije zvučalo samo uvjerljivo, nego je, zbog njegova govorničkog umijeća, poticalo da se ide dalje. Mnogi koji su oklijevali požurili su da ulože zadnji cent u Prijevozničko društvo, koje će također cvasti.

Skell je s Randallom otišao u hotel, gdje su jedan drugoga počastili pićem. Randall nije mogao u sebi zatamiti čuđenje.

— Moram priznati — rekao je — da ljude dovodite do dlana

kao da su ovce. Nisam računao s tim da ćete uspjeti. — Pogledavši zamišljeno u čašu, nastavio je: — Vic je u tome da, na kraju krajeva, imate pravo. Kanali će se možda zaista napuniti. Ali to nećete čekati, ha?

— Ni sat dulje nego bude potrebno!

— Krenuli biste čim krava bude pomuzena, ne? Dobro, dajem vam pun tjedan. Čovjek kao što ste vi mora dobiti priliku.

Razišli su se prijateljski. Skell je otišao kući, Randall za stol da se dosađuje do večeri. I da pazi na Skella. Prije negoli plijen bude podijeljen, ne smije ga ispustiti iz vida.

Skell se u svojoj sobi još jednom ogledao naokolo. Htio je provjeriti je li štogod zaboravio. Eto, nije zatvorio ormar. Učinio je to i prišao naslonjaču u kutu. Podigao je torbu i odmjerio njezinu težinu. Dobro. Zatim je iz staje donio uže, odnio ga u spavaonicu i stavio ga zajedno s oštrim nožem na noćni ormarić. Iz njegove ladice izvadio je dvocijevni deringer. Provjerio je punjenje i stavio oružje u džep kaputa. Eto, to je to! Reče sam sebi i opruži se na krevetu da se naspava. U šest sati otišao je prijeko u hotel na večeru.

Chip Randall pravio mu je društvo. Čavrljali su pun sat. No Skell je s vremenom postajao sve šutljiviji. Sve je češće brisao rupčićem čelo i grčio lice.

— Što je s vama? — pitao je Chip Randall.

— Čini se da mi je naškodilo jelo. Osjećam se prilično loše.

— Hm, pomoći će piće.

Skell je prihvatio ponudu, ali želudac se nije smirio. Napo-

sljetku je zaključio kako bi bilo najbolje da ode leći. Na odlasku je zastao kod mladoga Praguea i rekao:

— Virgil, budite ljubazni i recite doktoru Corkeru da odmah dođe k meni. Hoćete li?

— Dakako, mister Skell. Zaista djelujete bolesno. Nadaймо se da nije ništa ozbiljno.

— Ah, samo teškoće sa želucom. No ipak požurite.

Malko zgrčen, Skell je otišao kući.

Deset minuta nakon toga čulo se kucanje na vratima. Skell nije otvarao. Ostao je sjediti na krevetu. Kad je čuo da je netko ušao u kuću, rekao je prebijenim glasom:

— Doktore, vi ste? Molim vas, dodite u spavaću sobu.

Začuo se težak korak doktora Corkera. Kad je zastao na vrhu stubišta, Skell ga je zazvao:

— Ovamo, ovamo!

Doktor je ušao. Svoju crnu torbu stavio je na stolac i odložio tvrdi šešir.

— Onda — upitao je — što je posrijedi?

Skell je i nadalje sjedio na krevetu.

— Na žalost — rekao je — morate podići ruke, doktore.

Doktor Corker zabuljio se razrogačenim očima u dvocijevno oružje što ga je Skell uperio u njega.

— Šššto to znači? — promucacao je.

Skell je ustao.

— Znači jednostavno da ćete raditi što budem tražio — odgovorio je. — Inače ću biti prisiljen da vam prosviram glavu. Ležite na krevet!

— Skell, ali to je... Ja ću... — spoticao se doktor Corker.

Kad je čuo zatezanje kokota, Corker je odmah učinio što mu je zapovijedio. Skell je zahtijevao da legne potrbuške, i on je to učinio.

Skell mu je vezao ruke na leđima, pa noge za krevet, a zatim ovio uže nekoliko puta preko leđa. U usta mu je nabio rubac i taj čep pričvrstio.

— Ispričavam se za grub postupak, moj dragi — rekao je prijateljski — no drukčije se nije moglo. Ujutro će vas dobri građani Utopije zacijelo osloboditi.

Skell spremi oružje u džep i stavi na glavu doktorov šešir. Bili su jednakoga uzrasta i sve bi mu pristajalo. Poslije toga sišao je u prizemlje i pričvrstio lažnu bradu. Skinuo je šešir, napudrao kosu i uredio je tako kao u doktora Corkera.

Tad je došlo ono najvažnije. Bio je siguran da će Randall u to vrijeme sjediti na hotelskom trijemu i motriti njegovu kuću. Potpuno je razumljivo da doktor Corker iziđe od pacijenta i da pođe kući. Skell će u njegovoj ulozi u prolazu Randallu možda čak i mahnuti. U najamnu staju neće ulaziti, nego samo doviknuti konjušaru da upregne laka kola i da u dvorištu priveže konja. Kad se čovjek vrati svome poslu, stavit će torbu među noge i sljedećega trenutka bit će na putu. Bude li iskoristio čitavu noć, imat će dovoljno veliku prednost. Ne bude li kod staje štogod proteklo kako treba, koristit će drugo rješenje.

Skell u tami pride vratima, držeći torbu čvrsto u ruci.

Dobro je igrao zamišljenu ulogu. Na vratima se okrenuo

kao da bolesnika još jednom opominje da se drži naloga, zatim se spustio s trijema i krenuo je prema Corkerovoj kući.

Iz smjera hotela čuo se Randallov glas:

— Kako mu je, doktore?

Skell okrene glavu, pogleda prema nejasnoj figuri na drugoj strani i oponašajući Corke-rov glas odgovori:

— Sutra će sve biti dobro.

Prateći krajičkom oka Randalla, išao je brzo dalje. Bio je uvjeren da je uspio.

Randall očito nije ništa slutio i ostao je na svome mjestu.

Skell je zadovoljno koračao, sve dok mu nije naredeno:

— Stoj!

V

John Bradford čučao je u grmlju na obronku sa sjeverne strane Utopije. Konj je još bio vezan kod staje u podnožju, gdje bi trebalo da bude siguran.

Ljudi su izlazili iz zgrade suda i odlazili kućama. Prema njihovom držanju sudeći, Skell je prebrodio krizu. Lopovski prefriganac još je jednom uspio obmanuti sve oko sebe.

Sati su se polako vukli. John je uzeo listove bilježnice i pročitavao novinske izreske. Jedan je izvještavao o Jamesu W. Kelleru, namješteniku banke koji je nestao s njezinom tekućom gotovinom.

Jedna misao nagnala je Johna da uzbuđeno opsuje. Strpao je papire u džep i počeo se spuštati. Skell je izišao iz hotela i pošao preko ulice kući. Uvjeren da će Skell pokušati pobjeći tek kad padne noć, John se između

kuća provukao do škole i pokucao na stražnjim vratima. Otvorila mu je Nancy Madison, koja se upravo bila vratila s jahanja u društvu s Helen Drake.

— John Bradford! — prošaptala je napola iznenađena, napola prestrašena.

Djevojka je brzo koraknula natraške, propustila ga i odmah za njim zatvorila vrata.

— Izlažete se velikoj opasnosti ovim dolaskom — govorila je zabrinuto, što je ugrijavalo Johnovo srce.

— Ni govora -- rekao je. — Stvari se dobro razvijaju. Čuli ste moju priču o Sourbierovoj smrti. Vjerujete li mi?

— Da. O, da! Ali što vam to koristi kraj tolikih dokaza?

— Strašno mi je važno što mi vjerujete — govorio je John, gledajući Nancy ravno u oči. — Ne zaboravimo dokaze, ali nešto bih vam htio pokazati.

John izvadi papire iz džepa i izdvoji potjernicu.

— Prepoznajete li ovoga čovjeka? — pitao je.

— Čini mi se poznat, ali... — Nancy pročitaa ime i reče: — James W. Keller! Tako se zvao čovjek koji je nestao s našim novcem i koji je suodgovoran za smrt moga oca.

— Aha, tako je! Zamislite ga sad bez brkova, s kraće podrezanom kosom pokraj jagodica, bez brade i s razdjeljkom u sredini.

— Do bijesa, pa to bi mogao biti... Ali ne, to nije vjerojatno.

— Jest! James W. Keller nije nitko drugi nego J. Worthington Skell. Ove noći on bi opet htio nestati. Pretražio sam njegovu kuću i našao prazan sef. Osim toga, torbu punu papirna-

tih novčanica i kovanica. To je vaš novac, Nancy. I novac sestara Harper, i novac drugih ljudi iz Utopije. Dovukao je ovamo također kupce farmi. I taj je novac pokupljen. Zato lopov noćas želi nestati. Htio bih ga zadržati. Ali, građani će vjerovati u njegovu izopačenost samo onda kad bude zatečen na djelu.

— Novinski izresci i slika dokazuju da je varalica — napomene Nancy.

— Ne potpuno! Skell bi uspio na neki način zaslijebiti ljude. Dok bismo mi dokazivali da su Skell i Keller ista osoba, on bi ispario. Otići ću do njegove kuće i nadzirat ću mu svaki korak.

— Idem s vama — odlučno će djevojka.

— Fino! Prije nego mi je potreban svjedok.

Došuljali su se do Skellove staje i ušli. No John se ubrzo uznemirio i rekao je:

— Ne valja! Nestat će kroz prednja vrata i nikad ga više nećemo vidjeti. Stražnja vrata ostavio sam otvorena. Uvući ću se unutra.

— Ne sâm!

— Vi ste odvažna djevojka — reče John zadivljeno. Držeći se za ruke, začas su bili kod stražnjih vrata. John oprezno pritisne kvaku. U međuvremenu nitko nije zaključavao bravu. Neko je vrijeme John osluškivao, zatim je povukao djevojku u kuću. Našli su se u kuhinji, iz koje se ulazilo u blagovaonicu. John odškrine krilo njihajućih vrata i zaviri u tamnu prostoriju. Vrata susjedne sobe bila su otvorena. Kod pisaćega stola stajao je snažan čovjek. Nešto je radio oko lica, zatim je stavio na glavu šešir i nestao s vida.

Čulo se kako otvara vrata prema ulici i ponovo ih zatvara.

— Dalje! — reče John i požuri prema toj sobi.

Odmah je pogledao na pod iza naslonjača u kutu. Torba bijaše nestala. Potrčao je prema ulaznim vratima, iskočio van i zastao na trijemu.

Žurnim koracima ispred njega je odmicao čovjek s crnom torbom.

— To je doktor Corker — rekla je Nancy iza Johnovih leđa.

— Stoj! — rekao je John. — Skell! — dodao je tiše.

Skell je stao, brzo se osvrnuo i naglo potrčao. Sljedećega trenutka nestao je iza ugla trgovine.

John je potrčao za njim. Drugi je čovjek potrčao od hotela. John se na nj nije obazirao. Utrčao je u uličicu pokraj trgovine i pogledao niz nju. Od Skella nije bilo ni traga ni glasa. Odatle je mogao skrenuti lijevo i desno. Ili je potrčao uzbrdo. Vidljivost bijaše ograničena na dvadesetak koraka. John zato odlučio da osluškuje. Ništa se nije čulo. Samo iza njegovih leđa mrmorili su uzbuđeni glasovi i sve slabiji konjski topot.

John je slutio da je Nancy uzbuđila ljude. Sjajna djevojka, mislio je. John krene natrag i naiđe na Nancy, usred grozda muškaraca.

Neki su ponijeli svjetiljke. Svatko se nečim naoružao. Priča što su je čuli od Nancy raspalila je bijes. Chip Randall nije bio s njima. On je krenuo u potjeru na konju.

John je opazio da su ti ljudi instinktivno očekivali od njega da preuzme vodstvo, i on je to učinio. Došlo je još nekoliko

muškaraca. John ih je podijelio tako da su jedni pošli prema jugu, drugi prema sjeveru. Ostalima je rekao da se raštrkaju i da pretražuju pošumljenu zapadnu padinu. Kad je ostao s Nancy, rekao je:

— Idite u staju i osedajte konja. Ondje ćemo se naći.

John je otišao u Skellovu staju i bacio se na Billa. Do najamne staje dokasao je dovoljno rano da Nancy pomogne stegnuti remenje i uzjahati.

— Što sad? — pitala je zadihana.

— U Rositu! Možda je krenuo onamo u nadi da će pribaviti konja.

Stali su kod Patronove kantine. Ne, čuli su, u gradu nije viđen nitko tko bi bio sličan Skellu ili doktoru Corkeru. John je imao u Rositi dobrih znanaca i

ponudena mu je pomoć. Svi su se dali u potragu s te strane prijevaja.

— To je otprilike sve što možemo učiniti — rekao je potišteno Nancy.

— Možda bi trebalo da pogledamo također na ranču mistera Sourbiera — mislila je djevojka.

— E, da, to bismo mogli učiniti — uzvрати John. — Kako vam je pala na um ta misao?

— Skell je ondje uskladištio potrepštine za radnike. Jutros sam prošla mimo. Vidjela sam teretna i laka kola sa zapregama.

— Naprijed! — reče John žustro. — Skell bi mogao ondje potražiti konja i hranu. Ili se može odvesti kolima. Nancy, najradije bih vas poljubio!

Djevojka je porumenila.

Odgalopirali su iz Rosite. Po-

slije su jahali novom obalom Mystery Rivera. Milju ispred Sadova ranča pregazili su na drugu stranu i jahali prema stijenama s izvorom. Odatle su mogli prići kući da ne budu viđeni.

Bila je tamna noć. Uskoro su pred njima osvanula iznutra osvijetljena vrata i ljudska spodobica. Muškarac je brzo ušao i zatvorio ulaz.

Ostavili su konje i pošli opreznim korakom naprijed. Iz kuće su se čuli nejasni glasovi. Približili su se vratima i počeli osluškivati. Glas koji je govorio bio je ljutito povišen i sve se moglo dobro razumjeti.

— Prljavi štakore! — govorio je Chip Randall. — Lukaviji si od lisca, je li? S bradom i šeširrom doktora Corkera, sa čitavim plijenom u torbi, ti bi šmugnuo ispred moga nosa, ha?

— Nisam vas htio prevariti za vaš dio — branio se Skell. — Htio sam ga samo odnijeti na sigurno mjesto.

Skellov glas ovaj put nije bio pun i uvjerljiv, nego prebijen i piskutav od straha i uzbuđenja.

— Na sigurno, do vruga! — vikao je Randall. — Htio si me izigrati, i to kad sam za tebe obavio sve prljave poslove, počevši od zakupa pašnjaka do metka koji ti je Sourbiera maknuo s puta. I do optuživanja Johna Bradforda, kako bi bila riješena neprilika sa Sourbierovom oporukom. Sve ćeš to sad ispaštati, kojote. Sada ću uzeti i tvoj dio plijena. Sve! U zamjenu za tvoj bezvrijedan život.

— Nemojte! To ne smijete učiniti! Novac mi je potreban da se izvučem. Ni korak bliže, Chip! Opominjem vas!

— Ti ćeš mene opominjati, kojote! Do vruga, ja ću te...

Vatra iz dvocijevnoga deringera prekinula je Chipa Randalla. Poslije pucnjave čuo se njegov bijesan povik:

— Gle ušljiva štakora! Ti bi me ustrijelio kroz džep, je li?

Ponovo je odjeknuo pucanj. Nešto je teško palo na pod. John odgurne Nancy, trgne vrata i skoči u kuću.

Skell se na podu podupirao rukama i koljenima. Kaput mu se na prsima razdrljio i na bijeloj košulji iznad srca vidjela se crvena mrlja.

Randall je stajao nad njim s uzdignutim revolverom.

Kad je ušao John, trgnuo je glavu i pomaknuo oružje. Pucali su istoga trenutka. John je osjetio pogodak na desnoj strani. Zanio se, no instinktivno je još jednom opao. Pad više nije osjetio.

Utrčala je Nancy. Njezin zaprepašten pogled pao je najprije na Skella, zatim na Randalla, koji je ležao na leđima pokraj njega, s velikom rupom nasred čela. Pogođen je upravo kao Sad Sam Sourbier.

Pokraj vrata ležao je John. Glavu je nagnuo na lijevu ruku. Koljena je malo povio.

Činilo se kao da spava.

Uz bolan krik spustila se Nancy k njemu.

* * *

Na ležaljci u Sadovoj družinskoj sobi John se osvijestio. Nancy je sjedila pokraj njega i zabrinuto ga promatrala. Gornji dio tijela bio je u povojima. U ustima je osjećao loš okus, inače mu je bilo začudno dobro.

— Mislila sam već da se nikad nećete osvijestiti — govori-

la je Nancy. – Doktor Corker dao vam je jako sredstvo za umirenje. Morao vas je šivati. Imate dugu ranu i napuklo rebro.

John se kiselo osmijehnuo.

– Uvijek moja desna strana! – rekao je. – Što je sa Skellom i Randallom?

– Mrtvi su. Skell nas je naposljetku ipak prevario. Novac je negdje sakrio, a torbu je napunio kamenjem i papirom.

– Kako su to primili građani Utopije?

– Očajnički tragaju. Veoma su potišteni. Čula sam kako je Randall priznao ubojstvo Sourbiera i svima sam to kazala. John, ne smijete tim ljudima zamjeriti što su bili uvjereni u vašu krivnju. Sve je bilo...

John se osmijehne.

– Sigurno, sve je govorilo protiv mene. Ali izgled katkad vara. Sinoć bi se bio svatko zakleo da pred sobom vidi doktora Corkera kako prelazi ulicu, je li? Ni vi niste vjerovali u moju krivnju. Zato bih vas opet mogao poljubiti. Lijepo, Nancy, idemo u grad.

Htio je ustati, no Nancy ga je spriječila u tome.

– Noćas ostajete ovdje – rekla je odlučno. – Mister Drake i doktor Corker doći će da me zamijene. Budete li se sutra osjećali dobro, moći ćete se povesti u grad s njima. Mister Prague kaže da za vas ima dovoljno mjesta u hotelu. Ondje možete ostati koliko budete htjeli.

– Tako? Taj čovjek nije loš, je li? Ali, Nancy, što ćete raditi ne nađe li se novac?

– Nađe ili ne, ostajem gdje jesam. Odjahat ću u Rositu i pozvati svu djecu u svoju školu.

John potraži djevojčinu ruku. Htjela ju je povući k sebi, možda samo zato što se vani čuo konjski topot. John se na to nije obazirao. Čvrsto je stisnuo malu ruku i kazao svečano:

– Nancy, dvaput sam vam rekao da bih vas mogao poljubiti. Da bih to morao. Sad zaista moram. Ne ide drukčije.

Privukao ju je k sebi. Nije se opirala.

Netko se nakašljao. Pobožna lica John se odmakne.

Na vratima su stajali sudac Drake i doktor Corker. Preko njihovih ramena zurela je Helen Drake. John je u njezinim očima odavno bio junak, ali sad je morala gledati kako ga je Nancy osvojila.

– Čini se da se naš pacijent vraški brzo oporavlja – reče doktor Corker ozbiljno.

Nancy je ustala, porumenjevši.

– Moram ići, kasno je – ispričala se.

Helen je pokunjeno prišla bliže.

– Htjela sam vas pratiti – objasnila je, prišla bliže i pružila Johnu ruku. – Raduje me što vidim da se dobro osjećate, mister Bradford. Želim vam laku noć. Dobro spavajte. Zbogom.

John joj se nasmiješio.

– Laku noć – pozdravio je.

– Ali i do viđenja.

Helen je uzdignute glave izašla. U dvorištu je kazala Nancy:

– Dakako, prepuštam ga vama. Ali uvijek ću ga voljeti. – Bacila se na konja i prpošno dodala: – Pa, Virgil Sprague zgodan je mlad čovjek. Bio je vrlo pažljiv prema meni.

– Po godinama ti bolje pristaje, Helen – uzvratila Nancy.

– Kako bi bilo da sutra odjašeš sa mnom u Rositu i da pozovemo djecu u školu?

– Nancy, to bi bilo lijepo. Ali pričekajmo do podneva. Tortilje Manuele Patron upravo su božanske.

Velika nesretna ljubav počela je splašljivati.

* * *

John se osjećao dovoljno snažan da jaše u grad. Corker i Drake pratili su ga lakim kolima, tako da mu nije smetala prašina.

Gradani Utopije stajali su na ulici u mračnim skupinama, prašnjavi i umorni od jalove potrage za novcem.

John je pričekao kola i obratio se Drakeu:

– Budite ljubazni i pozovite ljude da za jedan sat dođu u sudnicu. Ako je Skell uništio originalne dokumente o ulozima, ima li negdje duplikata?

– Ima, ali čini mi se da i njih možemo spaliti – odvrati Drake s gorčinom u glasu.

– Poslije sastanka – reče John. – Moramo prije ustanoviti kako stojimo.

John je odjahao u školu i zamolio Nancy da na sastanku bude uz njega.

– Morate svakako – naredio je i objasnio zašto.

Kad je s Nancy ušla u dvoranu, svi su bili na okupu. I farmeri, koji su bili jednako razočarani. Nancy je sjela u zadnji red. John je otišao na podij.

– Ljudi – počeo je – došli ste ovamo s velikim planovima, ali varalice na koje sam vas htio upozoriti opljačkale su vas. Sad se postavlja pitanje što namjeravate poduzeti. Budete li

željeli ostati, voljan sam da vam pomognem savjetom i djelom.

Utvrđilo se da većina hoće ostati. U njima je tekla krv predaka, koji su u te krajeve došli kao pioniri i nisu sustajali.

John se srdačno nasmiješio.

– Dobro – rekao je – imate pravo. Mene ste smatrali ubojicom, što nisam. Ja sam mislio da ste punoglavci, što također nije bilo točno. Bili ste čestiti ljudi, kao bilo koji drugi. Zato želim da ostanete pri svojoj odluci i onda kad vam sa zadovoljstvom priopćim ono zbog čega sam vas pozvao ovamo. Imam za vas veliko iznenađenje. Kad je Skell htio pobjeći, prerušen u doktora Corkera, mislio je da nosi torbu punu novaca. No varao se!

U dvorani je nastalo komešanje, kao kad se vjeter zaplete u jesenskoj krošnji.

John je nastavio:

– Dok vas je Skell na onom skupu posljednji put obmanjivao, otišao sam u njegovu kuću da nađem dokaze kojima bih vas uvjerio da je lopov. Našao sam ih, no to sad više nije osobito važno. Našao sam još nešto drugo. Na primjer, torbu s kojom je htio nestati! Namjeravao sam ga zaskočiti na djelu, kad bude krenuo s plijenom. Torbu sam ispraznio i napunio je kamenjem i papirom. Skell nije ništa opazio do svoga kraja. Nancy, donesite vreću što sam je sakrio u Skellovoj staji.

Podigao se živahan žagor. Nancy je koračala prema podiju.

Kad je sve to obavljeno, mnogi Utopijci glasno su izražavali zadovoljstvo. Cyril Sprague, hotelijer, predložio je da se rado-

stan događaj još te noći proslavi zabavom, na koju će pozvati susjede iz Rosite.

Prijedlog je prihvaćen burnim pljeskom.

— Tražim — vikao je doktor Corker — da se ovaj grad zove Bradford!

Radost bijaše takva da se činilo kako podrhtavaju zidovi.

* * *

John je napokon uspio da se s Nancy izvuče iz vreve. Otpratio ju je do škole. Ondje su sjeli na prag.

— Sad je sve na svome mjestu — reče Nancy. — Svi su objasnili svoje nakane. Svi, osim vas, John.

John podigne ramena.

— Pa — počeo je — zapravo sam htio vidjeti kako je u Wyomingu i Montani, ali nekako

me to više ne zanima. Budući da je moja nedužnost sada dokazana, preuzet ću ono što mi je ostavio Sad. To je mali ranč, ali s probranim govedima. Kako Chip Randall nema rodbine, a pretpostavljam da nije mislio na smrt i da nema oporuke, ranč R bit će prodan na nadmetanju. Nadam se da bih mogao prikupiti dovoljno novca za lijep komad pašnjaka.

— Ne biste li imali dovoljno, priskočila bih ja — žustro će Nancy zažarena lica. — Mislim, dakako, da bih vam mogla novac posuditi.

— Ne mislite valjda ozbiljno da bih posuđivao novac od žene? — reče John. — Možete biti jedino suvlasnik. Osim toga, tad se morate udati za mene. Jer ja bih suvlasnicu htio poljubiti makar ujutro, u podne i navečer.

KRAJ

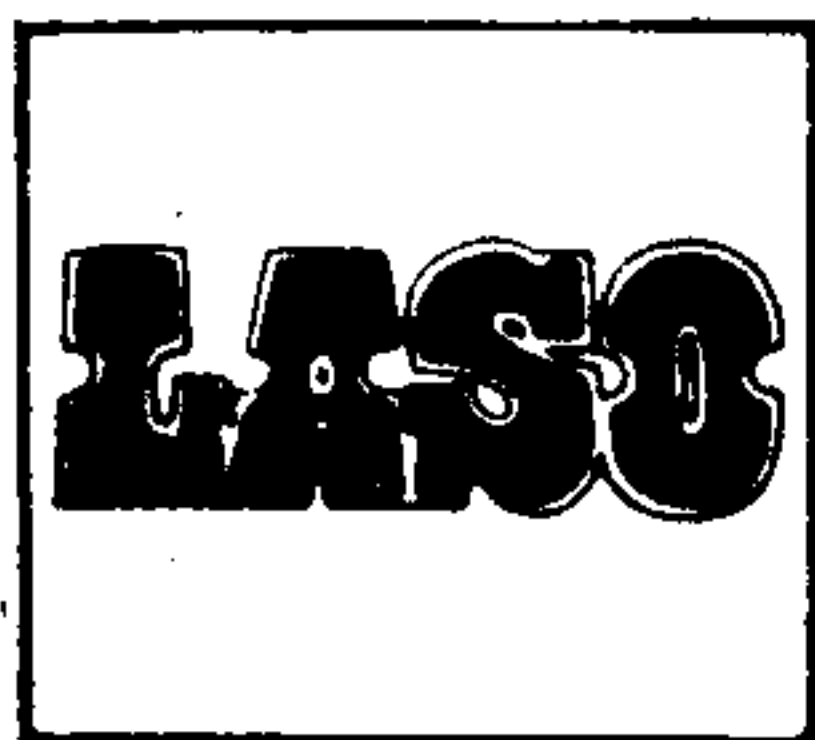
STRIP-ALBUM »PARTIZANI«

120 stranica strip-serijala Juleša Radilovića o uzbudljivim akcijama naših partizana, strip koji se proslavio i u inozemstvu, možete kupiti u Zagrebu, na našem mjestu sitne prodaje (»VJESNIK«, Avenija bratstva i jedinstva 4) ili naručiti POSTANSKOM UPUTNICOM na adresu: ŠALTER SITNE PRODAJE, »VJESNIK«, 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4. Poštanskom uputnicom uplatite 300 dinara, a na poledini uputnice napišite naslov izdanja. Uplaćuje se cijena izdanja bez poštarine.

IZJAVLJENJE O UPLATI ZA POSTANSKU UPUTNICU	KUPON ZA PRIMAKA	POSTANSKA UPUTNICA	POTVRDA O UPLATI
Uplaćeno: 300 Primalac: »VJESNIK« ŠALTER SITNE PRODAJE AVENIJA BRAT. I JED. 4. Pošta: 41000 ZAGREB	Primalac: »VJESNIK« ŠALTER SITNE PRODAJE AVENIJA BRAT. I JED. 4. Pošta: 41000 ZAGREB	Primalac: »VJESNIK« ŠALTER SITNE PRODAJE AVENIJA BRAT. I JED. 4. Pošta: 41000 ZAGREB	Uplaćeno: 300 Primalac: »VJESNIK«-ŠALTER SITNE PRODAJE AVENIJA BRAT. I JED. 4. Pošta: 41000 ZAGREB
Stamp 114 pri PTT, Beograd			
STRIP ALBUM »PARTIZANI«			
Službene napomene — obračunat — (datum) — odob. prijem — (datum) — otpušten — (datum)			
UPUZORENJE Oznacite potpunu adresu primatelja pošiljke Uputnicu ispunite tiskanim slovima Intera kemijskom glavom ili pisanim strojem			

U PRIPREMI:

Wich Backley:
OSVETA NAPUŠTENOG DJEČAKA

Cijena pretplate za godinu dana iznosi 1872. – d, a za 6 mjeseci 936. – d. U cijenu je uračunat popust. Pretplata se uplaćuje općom uplatnicom u korist računa 30101 – 833 – 1216 »za Laso«.

Cijena za inozemstvo: DM 2,00, ASCH 10,00, SFRS 2,00 HFL 2,50. Cijena inozemne pretplate za šest mjeseci: DM 36,00 SKR 63,00, ASCH 250,00, FF 74,00, SFRS 36,00, HFL 37,00, US\$ 15,00.

Uplata na devizni račun 30101 – 37 – 25730 – 3252051 kod – Zagrebačke banke Zagreb (za »LASO«).

Ekonomska propaganda: »Vjesnik«, Agencija za marketing, Zagreb, Trg bratstva i jedinstva 6.

Zadnja kolor stranica 40.000 d, c/b stranica 30.000 d.

Oslobodeno plaćanje poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 2935/7 – 1973. od 26.XI 1973.

SPECIJALNO IZDANJE

LASO

**Cijena
70d**

**TRENU TAK
BEZ MILOSTI**

Priče i ostalo o Divljem zapadu

**I kod vašeg prodavača
novina!**